

AKADEMIE ALTERNATIVA

OBOR DRAMATERAPIE

ABSOLVENTSKÁ PRÁCE

Jana Melíková

Pohádkoterapie - aneb léčba pohádkou

ŠIROKÝ DŮL 2014

Vedoucí práce: Mgr. Josef Zajíček

Prohlašuji, že jsem absolventskou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury. Souhlasím, aby práce byla zpřístupněna ke studijním a propagačním účelům.

V Širokém Dole dne 28. dubna 2014

.....

Ráda bych poděkovala všem lektorům Akademie Alternativa, které jsem za dobu studia potkala, za jejich cenné zkušenosti, rady, informace. Dále bych chtěla poděkovat vedoucímu práce Mgr. Josefu Zajíčkovi za vedení, podporu a motivaci k samostatné práci.

Další poděkování věnuji realizačnímu týmu - kamarádce Marcele Lehotské za pomoc s úpravou a korekcí této práce, kolegyni Lence Kučerové za pomoc při práci na scénáři, dramaturgii, dramatizaci, scénografii, manželovi Janu Melíkovi za výrobu všech rekvizit, kulis, kostýmů. Děkuji za kreativní, originální nápady, trpělivost, ochotu a pomoc.

Obsah

OBSAH	4
ÚVOD.....	6
OHLÉDNUTÍ	7
1. TEORETICKÁ ČÁST	9
1. 1. DRAMATERAPIE	9
1.1.1. CO JE DRAMATERAPIE	9
1.1.2. KLIENTELA DRAMATERAPIE	9
1.1.3. FORMY DRAMATERAPIE	10
1.1.4. CÍLE DRAMATERAPIE	10
1.1.5. ZÁKLADNÍ POJMY DRAMATERAPIE	10
1.1.6. PROSTŘEDKY DRAMATERAPIE.....	12
1.1.7. STRUKTURA LEKCE	13
1.1.8. OSOBNOSTNÍ PROFIL.....	13
1.2. POHÁDKOTERAPIE	14
1.2.1. CO JE POHÁDKOTERAPIE	14
1.2.2. BIBLIOTERAPIE.....	14
1.2.3. CÍLE POHÁDKOTERAPIE	15
1.2.4. POHLED VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	15
1.2.5. ZÁKLADNÍ PRINCIP POHÁDKOTERAPIE	16
1.2.6. STRUKTURA SCÉNÁŘE	17
1.3. DRAMATICKÁ VÝCHOVA	17
1.3.1. DEFINICE	17
1.3.2. PROSTŘEDKY DRAMATICKÉ VÝCHOVY	18
1.4. POHLED VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE	20
1.4.1. DĚTI PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	20

1.4.2 CÍLE DRAMATICKÉ VÝCHOVY V PŘEDŠKOLNÍM VĚKU	21
2. PRAKTICKÁ ČÁST.....	25
2.1. CHARAKTERISTIKA DIVADÉLKA.....	25
2.1.1. KDE HLEDÁME INSPIRACI	25
2.1.2. PROCES PŘÍPRAVNÉ ČÁSTI POHÁDKA Z ROZKVETLÉ LOUKY	26
2.1.3. PROSTŘEDKY A TECHNIKY	26
2.2. ZAHÁJENÍ PROCESU - ZAČÍNÁME	27
2.2.1. KONKRÉTNÍ PŘEDSTAVENÍ	27
2.2.2. DRUHÝ ZAČÁTEK	28
2.2.2. DĚJ POHÁDKY	30
2.2.3. ROZBOR POHÁDKY.....	31
2.2.4. DIFERENCIÁLNÍ PODMÍNKY PŘEDSTAVENÍ.....	49
2.3. ANALÝZA DIVADELNÍHO PŘEDSTAVENÍ	50
2.4. ZÁVĚREČNÁ REFLEXE	51
ZÁVĚR	52
POUŽITÁ LITERATURA.....	53
SEZNAM OBRÁZKŮ	54
PŘÍLOHY	55
PŘÍLOHA Č. 1: SCÉNÁŘ POHÁDKY.....	55
NÁHLED DO VÝROBNÍHO ZÁKULISÍ.....	55
DRAMATERAPEUTICKÉ CVIČENÍ	68
ANOTACE	74

Úvod

V první části se nejprve zabývám otázkami co je dramaterapie, pro jaké klienty je určena, prostřednictvím jakých forem ji mohou navštěvovat, jaké využívá prostředky, co je jejím cílem. Dále se budu zabývat definicemi pojmů z odborné z praxe terapeuta a poslední vhléd je zaměřen na jeho vlastnosti, předpoklady a zásady, které by měl dodržovat.

Druhá část teorie je věnována knize - základnímu prostředku biblioterapie a pohádkoterapie, nahlédneme do příběhu očima dítěte. Společně rozklíčujeme, v čem spočívá její kouzlo léčby.

Ve třetí části se vrátíme zpátky do mateřské školky, abychom si zahráli prostřednictvím masky či loutky na něco-někde, někoho- nikde, vrátili se bezpečně zpět, abychom pak opět mohli být sami sebou a zcela analyticky prozkoumat jaké charakteristické schopnosti, psychické vlastnosti, má člověk v předškolním věku.

Když tak analyzuji způsob svého psaní, shledávám, že poněkud sklouzávám k infantilnímu projevu. Snad je to tím, že psaní pohádek a práci s dětmi se věnuji více než patnáct let. Budiž mi omluvou fakt, že trpím deformací s povolání.

V praktické části půjdeme do divadla. Než si vezmeme dalekohled a vydáme se s dětmi na výpravu do světa malinkatého hmyzu, plžů a členovců, posvítíme si na divadelní procesy a postupy v praxi. Poté se pokusím vše zanalyzovat a na závěr reflektovat.

Ohlédnutí

Na úvod bych se ráda ohlédla zpátky v čase, ke vzpomínce na jeden obraz- scénu, z mého života. Stala se tak mou inspirací k napsání absolventské práce, zároveň vlastní analýzou a reflexí, přiměla mě k zamyšlení, co mi přineslo, a jak probíhalo tříleté studium uměleckého oboru dramaterapie na Akademii Alternativa. Tehdy jsem se chystala na víkendový dramaterapeutický výcvik do Olomouce. Moje pozornost byla upjata na věci, které jsem se snažila nacpat do malého batůžku. V tom mě překvapila otázka: „Mami, kam jedeš?“ „Do školy!“ odpověděla jsem s pocitem, že mám obsah přeplněného batohu v hlavě a prostřednictvím pusy se ho snažím vztekle vyklepat, plna emocionálního přetlaku, neracionálně našťvaná na zip, který mě nechtěl poslouchat. Šestiletý syn se nenechal odradit mým tónem hlasu (zachoval si estetickou distanci) a ptal se dál: „Proč chodíš do školy? Vždyť už si velká, všechno umíš, ne?“ „Protože chci a baví mě to“ vítězoslavně jsem zvolala a konečně dopnula zip. „A co se učíte?“ Zamyslela jsem se, a už v klidu naplněna pocitem vítězství (katarze) odpověděla: „Učíme se hrát si... , pozorovat, rezonovat, sladit, ladit, brečet, křičet, naslouchat, cítit, vcítit, nemít strachy, přežít krachy, nestydět se, stydět, odpouštět, vypouštět, meditovat, odpočívat.“ „Jé, to by mě taky bavilo, ty se máš!“ Mám..pomyslela jsem si dramaterapie- hrou lečí... jé!

Na Akademii Alternativa jsem mohla projít sebezkušenostním výcvikem, společně se spolužáky zakusit terapeutické účinky v lekcích dramaterapie, muzikoterapie, arteterapie, tanečně- pohybové terapie.

V 1. ročníku jsem si uvědomila, kolik lidí (včetně mě) má na duši i v mysli bolístek, ran, uzlů, traumat utržených za celý svůj život, kolik jich přebírá od rodičů, prapředků... vleče si je dál životní cestou jako batoh. Na konci ročníku se mně podařilo leccos rozuzlovat, otevřít, zahojit, objevit. Můj pomyslný „ranec“ přebrat, něco odhodit a jít životem dál.

2. ročník. Pronásledovala mě myšlenka, jak to v té hlavě a těle funguje. Nabrala jsem tedy batoh moudrých knih a začala se pro změnu prokousávat všelijakými- pro mě nesrozumitelnými výrazy jako „ neurotransmitter, abreakce, haptika, lokomoce, percepce, katarze“ atd.

Na konci ročníku jsem zjistila, že bych si ráda všechny informace ponechala v paměti, ale nějak se mi některé z přeplněného báglu vysypaly, některé pomíchaly a mám v tom pěkný „guláš“.

3. ročník. Pořídila jsem si knihovnu a počítač, vše důležité z teorie uloženo, založeno.

Je to praktické a já můžu (čistě hypoteticky) lehce zapojit všechny percepční smysly, propojit pravou i levou hemisféru ukrytou pod šedou kůrou mozkovou. Nechat se inspirovat vyšší spirituální energií a už mohu variovat, kombinovat slova a věty tak, abych dopsala zdárně absolventskou práci. S batohem zkušeností vyrazit za dětmi do školek, škol, interaktivně je zapojit do hry nejen divadelní, ale i životní.

Dramaterapie mi dala prostor poznat sebe samu, nahlédnout do duše ostatních a dívat se na věci kolem s nadhledem.

1. Teoretická část

1. 1. Dramaterapie

1.1.1. Co je dramaterapie

„Dramaterapie pomáhá uchopit a zmírnit sociální a psychologické problémy, mentální onemocnění i postižení a stává se nástrojem zjednodušeného symbolického vyjadřování, díky němuž poznává jedinec sám sebe, a to prostřednictvím tvořivosti zahrnující verbální i nonverbální složku komunikace.“ (Valenta, Dramaterapie, str. 23)

„Dramaterapie je léčebně-výchovná (terapeuticko-formativní) disciplína, v níž převažují skupinové aktivity využívající ve skupinové dynamice divadelních a dramatických prostředků k dosažení symptomatické úlevy, ke zmírnění důsledků psychických poruch i sociálních problémů a k dosažení personálně sociálního růstu a integrace osobnosti.“ (Valenta, Dramaterapie, str. 23)

Dramaterapie je mocný nástroj, který pomocí kolektivního spoluprožívání zasahuje do celé osobnosti člověka. Poskytuje prostor pro práci s tématem každého jednotlivce. Není orientována na výsledek a kvalitu představení, nehodnotí se, jak kdo hraje, ale jde tu o objevení a rozvoj silných stránek osobnosti.

Dramaterapie také umožňuje ztvárnit a krátce prožít své sny. Můžeme se na chvíli ocitnout ve svém snu, prožít své přání, zažít něco zvláštního, speciálního, netradičního. Taková zkušenost může mít na člověka velmi pozitivní až ozdravný vliv.

Může vést k hlubšímu sebepoznání, k odhalení postojů či motivů našeho jednání. Během terapeutického procesu může dojít k žádoucí přeměně- sebe sama, pomáhá při sebehodnocení i hodnocení okolního světa

1.1.2. Klientela dramaterapie

Dramaterapie má široký rozsah klientely:

- osoby s mentálním postižením
- pacienti psychiatrických klinik (s neurotickými i psychotickými poruchami)
- lidé se specifickými vývojovými poruchami učení a chování
- mládež s jinými poruchami chování nebo ohrožená sociálně patologickými jevy
- jedinci nacházející se ve výkonu trestu

- gerontologičtí klienti
- jedinci se smyslovým či tělesným postižením

1.1.3. Formy dramaterapie

Klienti mohou využít jejich služeb- v ambulantní formě, klinické formě, lekce v denních sanatoriích a stacionářích, individuální (málo používaná), skupinové terapie. Ambulantní forma dramaterapie se užívá zejména v denních centrech, občanských sdruženích, v soukromé praxi, v neziskových sektorech, speciálních školách apod. Klinická forma dramaterapie se uplatňuje především v léčebnách (psychiatrických) a na různých typech klinik.

Z toho vyplývá, že dramaterapii využívají ve své profesi převážně speciální pedagogové, zdravotní klauni, herní specialisté, sociální pedagogové, pedagogové volného času, psychologové, lékaři a odborníci pracující v oblasti prevence patologických jevů apod. (Valenta 2011)

1.1.4. Cíle dramaterapie

Cílem dramaterapie je pomoci klientovi vyřešit vlastní problém, vyrovnat se s traumaty, zmírnit psychické potíže, napomáhá mentálně či tělesně postiženým klientům osvojit si potřebné dovednosti k samostatnosti, integraci do společnosti.

Další cíle mohou být např. rozvoj empatie, fantazie a kreativity, estetického vnímání, představivosti a koncentrace, rozvíjení sebedůvěry, vytváření pocitu zodpovědnosti, úprava reálné aspirace, odblokování komunikačního kanálu, kontrola pozitivních i negativních emocí, získávání schopností uvolnit se, změna nekonstruktivního chování zvládnutí kontroly svých emocí, rozšíření repertoáru rolí pro život, získání schopnosti spontánního chování, zmírnění důsledků psychických poruch i sociálních problémů získání schopnosti poznat a přijmout svoje omezení a možnosti. Dovednost orientovat se přiměřeně reagovat v různých sociálních situacích a mnohé další.

1.1.5. Základní pojmy dramaterapie

Distance

Distance přílišná - přílišný odstup (klient je odtažitý, potřebuje mít pevně stanovené hranice, ve skupině je vnímán jako rigidní až cizí element)

Distance malá - nemá odpovídající hranice, empatie je příliš vysoká, je nadměrně zranitelný, vyžaduje neustálou pozornost, nedokáže zvládat emoce

Distance estetická - vyrovnává rozdíl těchto dvou protikladů - klient je schopen najít rovnováhu mezi fyzickou, rozumovou, emocionální distancí, umí mezi nimi balancovat a zase se vracet zpět.

Agování

Vybití nevědomých emočních impulzů, v dramaterapii „vypadnutí z role“.

Korektivní emoční zkušenost

Dále tento M. Valenta vypisuje následující složky korektivní emoční zkušenosti:

- Silná emocionální exprese spojená s rizikem, které se klient rozhodl podstoupit.
- Podpora skupiny, jež toto riziko činí snesitelným.
- Explorace události za pomoci skupiny.
- Uznání nevhodnosti jistých vztahových pocitů či chování.
- Zvýšená schopnost klienta navázat relevantní vztahy

(Valenta, Dramaterapie, str. 102)

Je to "emoční oprava", emoční převýchova, odhaluje a zpracovává bloky, problematické vzorce chování.

Abreakce (odžití, odreagování patogenních emocí)

Je chápána jako prostředek k dosažení katarze tím, že terapeut umožní klientům znovuprožít si patogenních emocionálních zážitků (např. konfliktů, traumat vytěsněných do individuálního nevědomí), které byly natolik potlačené, že je nemohl naplno prožít, odreagování se, uvolnění akčního (afektivního) napětí, odžití (Valenta 2011).

Katarze

Odstranění silných negativních citových zážitků a úzkostí jejich sdělením, znovuprožitím, uvědoměním si jejich příčin. Uvolnění tenze a úzkosti sdělením či přehráním minulých zážitků, v psychoanalýze odreagování potlačených afektů, má ozdravný účinek zbavení se pocitů viny a výčitek svědomí.

Dostáváme-li se opakovaně do situací, které jsou nám nepříjemné, a my nerozumíme tomu, proč se nám některé věci dějí, může to znamenat, že (**agujeme**), nevědomě vybíjíme emoční zkušenosti na ostatních, vznikají nedorozumění. Pak se

uzavřeme světu a udržujeme přílišný odstup (**distanc**). Je možné s takovými situacemi dále pracovat tak, abychom jim mohli lépe porozumět, např. zinscenovat situace, které se nám v životě staly, a my jsme je dosud nedokázali sami překonat.

Pod vedením lektora či terapeuta a za podpory skupiny, prostřednictvím **skupinové dynamiky** problematickou životní zkušeností projít, skrze **abreakci** - prožít, odžít. "Opravit se" vybalancovat distanci na estetickou úroveň, nahlédnout na některé situace a životní role s odstupem, lépe pochopit sebe sama, dojít tak až k očistné **katarzi**.

1.1.6. Prostředky dramaterapie

Nezákladnější prostředek dramaterapie je improvizace.

Improvizace

Improvizace - tvůrčí projev nebo výtvar bez předchozí přípravy prostřednictvím improvizace, mimického, řečového cvičení hraní si z hlasem, prostorem, tělem klient zkouší a prožívá různé životní role a situace.

Odráží vnitřní stav klienta, jeho konflikty, volné asociace. Umožňuje expresi aktuálního stavu a citění, rozvíjí spontaneitu, je zcela svobodná v experimentování s různými rolami. Podporuje vnitřní vhled do modelových situací a jejich dynamiky, buduje schopnost okamžité reakce a zapojení do spolupráce v societě. Také má improvizace blíže ke skutečnému životu než jakýkoliv strukturovaný tvar. (Valenta 2011)

Improvizací a hrou v roli se podrobněji zabývám v části Dramatická výchova pro děti předškolního věku.

Skupinová dynamika

Kratochvíl (1995,s.14) vymezuje skupinovou dynamiku jako souhrn skupinového dění a skupinových interakcí. Podle autora ji vytvářejí interpersonální vztahy a interakce osobností členů skupiny spolu s existencí a činností skupiny a silami z vnějšího prostředí. Dále uvádí, že ke skupinové dynamice patří zejména cíle a normy skupiny, vůdcovství, koheze (soudržnost), tenze (napětí), projekce minulých zkušeností a vztahů do aktuálních interakcí, vytváření podskupin, vztahy jedinců a skupiny, vývoj skupiny v čase.

Klient se pomocí skupiny učí správně reagovat v různých situacích a vypořádává se se svými individuálními problémy, které on sám přináší do terapie jako materiál pro postupné terapeutické zpracování. Jde převážně o to uvolnit napětí, mít možnost

svobodně vyjádřit své emoce a uvědomovat si své prožívání, získání náhledu na svou momentální životní situaci a zorientování v tom, kam bude dále konkrétně směřovat.

Mezi dalšími prostředky dramaterapie patří mimická a řečová cvičení, scénář, mýty a příběhy, práce s textem, vyprávění příběhu, líčení, masky, loutková a maňásková hra, pohyb, pantomima, hra s objekty a kresba (Valenta 2011).

1.1.7. Struktura lekce

1. Úvod - seznámení, naladění, očekávání

Lekce bývá zahájena např. povídáním o tom, jak se kdo má nebo s jakým problémem na lekci přichází. Případně je tu prostor pro určení pravidel - vše o čem si budeme tady povídat, zůstane v tomto kruhu a nebude se vynášet ven. Úkolem terapeuta je navodit bezpečnou, pohodovou příjemnou atmosféru.

2. Warm-up, rozcvička

Slouží k rozehrání a procvičení jednotlivých svalových skupin, k uvolnění napětí (např. chůze po místnosti- chůze proti větru, v bahně, ve vysoké trávě, ve sněhu, mohou nás vést různé části těla – ruka, hlava, ramena, hýždě).

3. Otevření hracího prostoru

Předem zvolené techniky a cvičení zaměřené na potřeby klienta např. ke zlepšení komunikace, rozvíjení improvizace, kooperace, exprese, spontaneity.

Od této chvíle probíhá dramaterapeutický proces, během něhož se lze věnovat všelijakým aktivitám, improvizacím, vstupování do rolí, hrám a fantaziím otvírá prostor hrát si, prožívat rozličné situace a příběhy, vstupovat do různých rolí, zažívat nová dobrodružství, nebo také opakovat příběhy či situace ze svého života.

4. Relaxace - celkové zklidnění skupiny, např. cvičení jógy, atd.

5. Závěrečná reflexe

Tady je prostor pro sdílení osobních zkušeností a prožitků. Terapeut tu má prostor k náhledu do vnitřního stavu klientů, jestli vše zpracovali a vyřešili a odcházejí z lekce emocionálně „vyčištěni“.

1.1.8. Osobnostní profil

Terapeut je osobním důvěrným průvodcem, měl by přijímat člověka takového, jaký je. Provázet klienta bezpečně terapií s respektem a úctou, přijímat jeho důvěru. Trpělivým

nasloucháním a bezpodmínečným přijetím pomáhat hledat přirozené silné stránky osobnosti, vyzvednout je ze skrytosti do každodenního života a přijmout je.

Měl by být vnitřně stabilní a mít zvýšený práh frustrační tolerance. Autentický, otevřený, důvěryhodný projev. Důležité je, aby znal své hranice. Pokud zjistí, že s klientem má osobní problém a nemůže jej překonat, přenechá klienta jinému kolegovi. Dodržoval etické zásady ve vztahu ke klientovi. Měl by mít potřebné znalosti, vzdělání, pracoval na osobnostním, profesionálním růstu. Byl přirozenou autoritou a zralou osobností s nadhledem.

Psychohygienu

Terapeutům a všem pracovníkům „pomáhajících profesí“ hrozí v případě nedostatečné psychohygieny tzv. burn-out „syndrom vyhoření“.

Úkolem terapeuta je tedy dodržovat zásady psychohygieny, dlouhodobě se nepřetěžovat, mít dobré rodinné zázemí a blízké vztahy s přáteli a rozvíjet mimopracovní tvořivé zájmy. Práce by neměla být náplní jeho života, pak by se stala kompenzací za jiné chybějící složky života a terapeut by od klienta více bral než dával, což je v rozporu s charakterem terapeutické práce. (Vymětal, 2008)

1.2. Pohádkoterapie

1.2.1. Co je pohádkoterapie

Definice pohádkoterapie podle známé polské psycholožky Marie Molické zní: „Pohádkoterapie je druh biblioterapie v procesu budování léčby a osobního rozvoje“. (Molická, 2007)

1.2.2. Biblioterapie

Smysl této terapie spočívá pomocí četby knihy reflektovat zátěžovou situaci, kterou daná osoba prožívá, což může u pacienta přispět k uvolnění nahromaděného napětí, vhledu a uvědomění si prožívaného problému a k následnému přijetí a vyrovnání. Může vést i k znovuoživení radosti klienta ze života či podpoře osobní spokojenosti. Je vhodná pro všechny věkové a sociální skupiny, vybírají se beletristické či naučné knihy. Podle počtu osob se dělí na individuální (léčba svépomocí) a skupinovou (sezení skupiny, kterou vede psychoterapeut nebo knihovník).

Biblioterapie, poetoterapie, pohádkoterapie je řazena k uměleckým terapiím, kde prostřednictvím četby využívá její léčebnou sílu.

V každé pohádce je skrytý význam, který se dítě snaží najít a pochopit. Je to taková „životní encyklopedie“, která odráží různé životní situace a její řešení. Pohádky a příběhy mají pro dítě **silný emocionální náboj**. Jsou prostředkem relaxace, uspokojují zvědavost, napomáhají jak rozvoji fantazie a obohacování slovní zásoby, tak i utváření vlastních názorů a postojů.

1.2.3. Cíle pohádkoterapie

Marie Molická (2007) uvádí ve své knize: Terapie pohádkou je důležitou metodou podpory a působení terapie v prvních obdobích života dítěte. Může pomoci v efektivním hledání řešení z těžkých životních situací, které vyvolávají strach a úzkost. Malé dítě potřebuje tuto pomoc z několika důvodů. Silné emoce na něj působí jako vlna, která jej pohltí a způsobuje, že chování dítěte je jiné, divné. Dítě nezná slova, která popisují emocionální vztah, nerozumí situacím, nerozumí sobě. Neumí požádat o podporu, pomoc u dospělých. Nezná strategii pomoci sobě samému a tak je nakonec polapen vlastními negativními emocemi. Terapie pohádkou má za cíl zredukovat napětí a vybudovat si vlastní obraz o sobě a o světě.

1.2.4. Pohled vývojové psychologie

Jak vnímá dítě obsah pohádky vzhledem k jeho věku

Dítě mezi **třetím až pátým rokem** nerozlišuje mezi vnějšími a vnitřními prožitky, proto je žádoucí slova doplnit obrazem. Vhodná jsou leporela a ilustrované krátké příběhy, říkanky a delší básničky.

Pohádky, které jsou dítěti předčítány před spaním, by neměly obsahovat strašidelné prvky, naopak by měly být plné pohody. Dítě ocení rodičovskou přítomnost a možnost se k mamince nebo tatínkovi přitulit. Četba je důležitá pro rozvoj myšlení a fantazie.

Dítě v **předškolním** věku má rozumové schopnosti rozvinuty natolik, že dobře vnímá a dovede se soustředit, dobře vyslovuje a řeč rozvíjí díky rozhovoru a poslechu četby. Vyžaduje čtení pohádek opakovaně, i když je zná už nazpaměť. Dítě již není tak závislé na rodičích, spíše se upíná k dětem stejného věku. V předškolním věku se dítě nejčastěji bojí neznámých lidí, zvířat a situací, které jsou pro ně stresové (např. návštěva lékaře, vstup do školky).

Vhodnou četbou v **období šesti let** jsou příběhy o dětech, o výletech a různé příběhy zabývající se jízdou na kole, bruslích a jiné.

Morální symboly a obrazy se hodí pro **sedmý rok věku**. Pohádky hrají důležitou roli také v rozvoji myšlenkových schopností.

U dítěte mezi **šestým až devátým rokem** je výrazným rysem aktivita a důležitá pro jeho rozvoj je hra. Četba v tomto období může dobře zapůsobit, jelikož dítě se snaží napodobovat hrdiny z knížek.

Během **devátého roku** ustupuje zájem o pohádky. Zaměřují se za příběhy o přírodě či zvířatech. Děti se začínají zase o něco více a jinak zajímat o okolní svět. V každém období tedy dítě vnímá pohádku jinak a jinak k ní také přistupuje.

1.2.5. Základní princip pohádkoterapie

Terapeutické pohádky jsou vhodné pro děti od tří do devíti let, s různými problémy, starostmi nebo úzkostmi. Správně zvolená pohádka může posloužit k nalezení řešení v určitých **životních situacích dítěte**. Děj pohádky je zaměřen na jeden konkrétní problém (návštěva zubaře, narození sourozence, vstup do školy, strach ze tmy, osamocení, smrti apod.).

Hlavní hrdina pohádky je vytvořen tak, aby dítě, které pohádku poslouchá, se s ním mohlo ztotožnit a prožívat stejný příběh. Dítě je pak schopno se přiznat, že to nebo ono prožívá nebo prožívalo.

V závěrečné reflexi si s dítětem povídáme o tom, co hrdina udělal správně, čeho se bál, proč se přestal bát aj.

Rozdělení terapeutických pohádek

1. psychoterapeutické- smyslem terapie je pomoc dítěti ve zmírňování a odstraňování jeho úzkosti, strachu, patologických emočních zážitků nebo obav, pomoci mu vyrovnat se s vlastním problémem, traumatem (např. postižením, zneužíváním, týráním).

2. výchovně psychologické - u dětí redukuje nepříjemné emoční napětí, které je způsobeno těžkými situacemi, se kterými se během svého vývoje setkávají (např. nedorozumění mezi přáteli, sourozenci).

3. relaxační - podporují správný vývoj dítěte pomocí vizualizace obrazů. V pohádce by měl být obsažen humor, slouží k odreagování, relaxaci, uvolnění (např. když nemohou usnout nebo je čeká nějaký nepříjemný zákrok – návštěva zubaře)

1.2.6. Struktura scénáře

Pohádky by měly obsahovat:

Hlavní téma - hlavním tématem pohádek jsou okolnosti, kdy se hrdina dostává do obtížných situací, na které reaguje především strachem a úzkostí.

Hlavního hrdinu - hlavní hrdina může být dítě nebo zvířátko, se kterým se dítě může ztotožnit.

Další postavy - pomáhají hrdinovi učit se způsobům chování, radí mu, jak dosáhnout úspěchu.

Pozadí vyprávění - pohádka se odehrává v místech, která děti znají (školka, hřiště, příroda). Nikdy není ukončena otevřeným koncem či nevyřešenou situací.

Hrdinu, který má strach, obavy a výčitky. S pomocí vedlejších pohádkových postav se jich zbavuje. Dochází k odhalování úzkosti a ke spojování s pozitivními podněty a následné katarze.

Při výběru pohádkového hrdiny musíme zohlednit věk a situaci dítěti, která v něm vzbuzuje úzkost. Hrdina nesmí mít stejnou podobu a také jméno jako dítě.

Terapeutickou pohádku můžeme považovat jenom za návrh, který dítě může a nemusí přijmout. Pohádky, kterým dítě nevěnuje žádnou pozornost nebo jim nerozumí, naznačuje, že pro něj nejsou vhodné a že se netýkají jeho problémů.

Pohádkoterapie najde své uplatnění i ve skupinové formě.

1.3. Dramatická výchova

1.3.1. Definice

Dramatická výchova je součástí výchovy estetické. Sama o sobě zahrnuje prostředky a postupy divadelního umění a jde v ní o učení vlastní zkušeností. Je založena na prozkoumávání, poznávání a chápání mezilidských vztahů a situací, ale současně vnitřního života lidí. Toto prozkoumávání a poznávání se děje v situacích fiktivních, a to prostřednictvím hry v roli či dramatického jednání v situaci. Je to proces který může, ale nemusí vyústit v produkt, jemuž říkáme představení. Obecně lze říci, že cíle dramatické výchovy jsou pedagogické, avšak prostředky dramatické. (Machková 1998)

1.3.2. Prostředky dramatické výchovy

Hra s loutkou

Významnou úlohu v procesu dramatické výchovy tvoří práce s **loutkami, maňásky a maskami**. Hra s loutkami, maňásky a hra v maskách, to všechno jsou prostředky projekce sebe sama na jiný objekt. Projekce, kdy vlastní já vstupuje do těla, myslí a ducha někoho jiného.

Loutky jsou pro děti hračkou, kamarád a v určitém smyslu i vlastní já. Díky loutce dokážou mluvit o sobě, prostřednictvím zástupného předmětu dokážou komunikovat a navázat kontakt nejenom ze sebou, ale i s okolím.

Loutka poskytuje dítěti určitý odstup, cítí se bezpečněji a může odhalit své niterné zkušenosti, myšlenky. Loutkové divadlo v tomto ohledu je velmi podobné pohádkoterapii, jen s tím rozdílem, že dítě vypraví vlastní příběh pomocí loutek.

Z vlastní zkušenosti loutkoherečky a matky vím, že děti není třeba do hry vůbec pobízet. Hned ví, co budou hrát a prostřednictvím loutek se jim podaří vyřešit problém či konflikt v jejich vnitřním nebo i vnějším světě.

Hra v roli

Hra v roli je pro dítě přirozenou aktivitou. Děti v nich zcela přirozeně přecházejí z roviny simulace do alterace i charakterizace. Role střídají, opouštějí a znovu se do nich vracejí. Přirozená hra v roli ve volné hře dětí nám nabízí nespočetné možnosti, jak dítě nenásilně rozvíjet ve všech rovinách (dramatické, umělecké, sociální i osobnostní). Nejčastější formou užití hry v roli v je simulace a alterace. Charakterizace je pro předškolní věk náročná, avšak dítě k ní dospěje přirozenou cestou právě hrou v roli prostřednictvím simulace a alterace.

Simulace – znamená transformaci sama sebe do určité fiktivní situace (já a moje jednání v situaci). Poskytuje jedinečnou možnost sebereprojekce do nejrůznějších životních situací, a to s výhodou hledání optimálního řešení (přehodnocováním, opakováním, zkoušením). V simulaci dítě jedná samo za sebe v simulovaných (fiktivních) podmínkách (např. kdybych se ztratil v lese).

Alterace – znamená, že dítě jedná v roli někoho či něčeho jiného (např. trpaslíka, který se ztratil v lese).

Charakterizace – je postup, při němž „herec“ (dítě) přebírá cizí sociální roli s individuálními charakteristickými rysy. Je odrazem jeho představ, dojmů, postojů a hodnocení o dané roli. Důležité je, aby nebyla zaměňována za šarži (vnější gesta nebo pitvoření se), ale aby se opírala o vnitřní porozumění, pochopení a vcítění se do pocitů druhého. Dítě současně s rolí přijímá i zpřesňující charakteristiku (např. bojácný trpaslík se ztratil v lese).

Hra v roli přináší dítěti velké výhody. Dítě nevystupuje samo za sebe, role pokud je doplněna kostýmem (např. trpasličí čepicí) funguje jako ochranný mechanismus zbavující ostychu a sebezpozorování. Vstoupení do role někoho jiného je základem k pochopení jeho chování a jednání, a tím vede k empatii.

Role dává dítěti větší prostor k rozvinutí představivosti a fantazie, umožňuje mu užití netradičních postupů i řešení situací. Užití hry v roli umožňuje větší škálu citového vyjádření i povahového rozlišení.

Rozlišujeme role:

- stanovené – nezávislé na jedinci
- přijaté – s nimiž se jedinec ztotožňuje
- vykonávané – tedy přímo usměřující jednání

V dramatickém umění je role chápána jako úkol pro herce, jemuž je přidělena postava. Je-li dítěti hra v roli nabídnuta zvenčí pak jde o přirozenou dětskou hru. U předškolních dětí by neměla postrádat motivaci, začátek a konec, do kterého je nutno zahrnout i důsledné ukončení hry v roli, tzn. vystoupení dítěte z role (zejména role negativní).

Pravidla hry si děti stanovují samy, někdy má hra dějovou linku, častěji však bývá pouhým zobrazením činnosti nebo situace. (Ty jsi táta, sedíš u stolu a já ti vařím.) V těchto hrách se nám dospělým nabízí prostor pro rozvoj činnosti formou vstupu do hry a jejího obohacení či rozvinutí.

Dává nám skvělou příležitost vnést do jakékoliv hry dramatický prvek ve formě konfliktu (crrrrr ... Dobrý den, paní, já jsem vaše sousedka a vaše děti mi rozbily okno...). Tyto hry jsou vlastně přirozenou formou improvizace, jejichž výhodou je, že vycházejí z vůle a zájmu dětí a umožňují tak nenásilnou formu učení především v oblasti sociálních dovedností. Je nutné podotknout, že vstup dospělého může hru nejen obohatit, ale i zrušit.

1.4. Pohled vývojové psychologie

1.4.1. Děti předškolního věku

- Představy jsou neodlišitelné od vjemů.
- Pozornost je na začátku nestálá, přelétavá, postupně se lépe dítě soustředí; vytváří se počátky úmyslné pozornosti
 - Vnímání není ovlivňováno jako doposud pouze city, nabývá analytičnosti, převládá synkretické (celistvé) vnímání, i když si dítě začíná více všímat detailů, nevnímá všechny věci jako celek
 - Jemná motorika se průběžně rozvíjí a navenek se vyjadřuje v přesnější svalové koordinaci
 - Hrubá motorika – větší hbitost je u chlapců, elegance pohybu u děvčat; u obou pohlaví se mění tělesná konstituce, zdokonaluje se motorický vývoj, zlepšuje se pohybová koordinace (do řízení motoriky stále více zasahuje mozková kůra)
 - Oblíbenou činností je hra, která získává sociální rozměr, zvyšují se počty účastníků a zaznamenává se dělba rolí (chlapci- konstruktivně-technicky zaměřené hry, dívky- hry zaměřené námětově, pohybově, tvořivě)

Charakteristické odlišnosti předškolního věku, které souvisí s vývojem nervové soustavy a získanými zkušenostmi dítěte.

- vnímání času- pro toto období je specifická neschopnost vnímání času a prostoru (např. za měsíc budou vánoce, příští rok půjdete do školy... atd.); zpřesňuje se čichové, chuťové i hmatové vnímání; neanalytické vjemy jsou ještě ovládnuty egocentričností a jsou subjektivně zabarvené
 - myšlení – dítě v předškolním věku opouští fázi předpojmového myšlení a přechází na úroveň myšlení názorně intuitivního; dominují zrakové vjemy; rozvíjí se pojmové myšlení; poznávací aktivita se odráží v rozvoji slovní zásoby, a tím i rozvoji řeči = „druhé ptací období“, „proč“
 - barevné vidění – začínají rozlišovat nejen základní barvy, ale i jejich odstíny; sluchově analyzují zvuky různých zdrojů
 - paměť – převažuje konkrétnost a mimovolnost; na konci předškolního období se začíná projevovat paměť úmyslná; převládá paměť mechanická, ale rozvíjí se i paměť

logická (známé, často opakující se události dovede dítě reprodukovat na základě logického sledu a logických souvislostí)

- pozornost – nestálá se mění v lepší a delší soustředění, tzv. úmyslnou pozornost (dost problematická koordinace u hyperaktivních dětí)

- představivost, fantazie – závisí od rozvoje a obohacování vnímání, představivost se uplatňuje v námětových hrách (Na maminku, Na lékaře, Na domácnost) i v reálných životních situacích; intenzivně se rozvíjejí fantazijní představy, které se uplatňují ve výtvarném projevu = pomocí fantazijních představ si dítě vysvětluje realitu; představy jsou tak živé a opravdové, že je dítě často neodlišuje od vjemů a považuje je za realitu

- živelnost – pro předškolní věk je specifická, kulminuje kolem 4. roku, mezi pátým až šestým rokem klesá její intenzita (u děvčat dříve)

- city – začínají se rozvíjet city sociální, intelektuální, estetické, etické; hlavní činností, ve které probíhá socializace, je HRA (ve hře se začínají projevovat intersexuální rozdíly chlapců a děvčat a temperamentové vlastnosti dětí)

- prosociální chování – v předškolním období se dítě učí žádoucím vzorcům prosociálního chování

- jemná motorika – kolem čtvrtého roku se vyhraňuje laterálita (je ovlivněna převahou jedné mozkové hemisféry nad druhou), zdokonaluje se manuální zručnost – manipulace s tužkou, nůžkami, házení a chytání míče, schopnost jíst příborem, zavazovat tkaničky

- motorický vývoj – na počátku tohoto období jsou pohyby rukou a nohou ještě málo koordinované, ale v průběhu se společně s chůzí koordinují; zdokonalují se přemísťovací pohyby = lokomoční pohyby (běhání, skákání, pohyb na nerovném terénu); na konci předškolního období je dítě schopno zvládat činnosti, které vyžadují složitou pohybovou koordinaci (jízda na koloběžce, kole, bruslení, lyžování, plavání)

- vazba svědomí na aktuální konkrétní situaci – v předškolním období se předmětem hodnocení stává výsledek nikoli pohnutka

1.4.2 Cíle dramatické výchovy v předškolním věku

Obecně jsou vnímány ve třech základních rovinách – dramatické, sociální osobnostní.

Rovina dramatická

- rozvíjí dovednosti v dramatické oblasti = hru v roli společně s výrazovými prostředky

- učí porozumět dramatičnosti a divadlu
- nacvičuje uvědomělé vnímání umění a následný zájem o něj
- rozvíjí si schopnost rytmického cítění a smyslu pro gradaci
- rozvíjí si schopnost výrazu pohybem
- rozvíjí si schopnost komunikovat verbálně i neverbálně

Rovina sociální

- rozvíjí strukturu dynamiky a vztahy ve skupině
- rozvíjí kooperaci
- umožňuje poznávání života, světa a lidí
- rozvíjí si sociální porozumění
- rozvíjí si spolupráci a sociální vědomí
- rozvíjí si toleranci a empatii
- rozvíjí si schopnost vcítění se = hrou v roli
- učí se naslouchat druhým
- učí se spravedlivě ohodnotit sebe i druhé

Rovina osobnostní

- rozvíjí psychické funkce (pozornost, vnímání, obrazotvornost, myšlení, komunikaci, emoce i vůli)

- rozvíjí schopnosti (inteligenci, tvořivost, speciální schopnosti) a příslušné dovednosti

- rozvíjí postoje a hodnotový žebříček
- osvojuje si pozitivní hodnoty a postoje
- učí se nezávislému myšlení a vyjadřování vlastních myšlenek
- učí se sebevyjádření prostřednictvím umění
- učí se pozitivnímu sebepojetí
- učí se řešit problémy
- učí se kontrolovaně uvolnit vlastní emoce
- učí se svobodně rozvíjet a uplatňovat nápady
- rozvíjí si obrazotvornost, fantazii a tvořivost
- rozvíjí si vnímavost (Metodický portál www.rvp.cz)

Rozvíjení spolupráce věkově smíšených skupin

Věkově smíšená skupina má velký význam pro sociální rozvoj dítěte. V publikaci Karla Rýdla „Principy a pojmy pedagogiky Marie Montessori“ (1999) se dočteme, že smyslem těchto skupin je vytvořit dětem ve skupině mnohem větší prostor pro kooperaci. Míchání věkových a vývojových stupňů je jedním ze základů sebevýchovy. Zavedená pravidla skupinového soužití přijímají děti mnohem lépe od starších dětí než od dospělých. Starší děti poznávají v zrcadle mladších svoji zralost, čímž se zvyšuje jejich sebevědomí i jejich pocit odpovědnosti.

Učí se pochopit, že každý má ve společenství (v rodině, ve třídě, v herní skupině) svou roli, podle které je třeba se chovat, lépe chápe, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.).

Z vlastní zkušenosti jsem vypožadovala (většinou se týká spíše vesnic, kde pro 1.stupeň jsou zavedeny malotřídky, případně se v budově školy nachází i školka), že se k sobě děti chovají mnohem ohleduplněji a tolerantněji než v běžných školách.

Např. školka si objedná pohádku z našeho divadelního programu, pozve 1. a 2.třídou. Během přípravné fáze, kdy stavíme šapito (rozkládací kovová konstrukce potažená látkou), mají žáci prostor zavzpomínat na jakém místě, v jaké postýlce spaly, případně se vyptávají, kdo na jejich místě spí teď, prohlíží si hračky, s kterými si kdysi hrály. Mnohdy se potkávají sourozenci, vítají se, objímají se, při představení chtějí sedět vedle sebe.

Větší tolerantnost a přijetí odlišnosti jsme zaznamenaly i v případě, kdy speciální škola s mentálně postiženými žáky- věk 6- 15 let- pozvala na naše představení žáky mateřské školky.

Pro nás je toto složení poněkud komplikovanější, protože musíme zaujmout poněkud větší věkovou skupinu dětí, ale jak se zdá, o to je program pestřejší, rozmanitější a inspirativnější.

Věkově smíšená skupina pozitivně ovlivňuje dětskou hru. Václav Příhoda ve své knize „Ontogeneze lidské psychiky I“ (1977) uvádí, že bylo prokázáno, že děti mladšího předškolního věku si spontánně nehrají v kolektivu a jen zřídka si samy vynalézají hry. Jsou však schopny účastnit se her organizovaných dětmi staršími.

Věkově smíšená skupina v dětech výrazněji probouzí potřebu něčeho dosáhnout. Ukázat mladším, že něco umím, dokázat i sám sobě, že to umím. Vznikají

vztahy, ve kterých je jednou dítě ten, **kdo někoho učí** a jindy ten, **kdo se od někoho učí**. Taková skupina tak lépe uspokojuje základní sociální potřeby.

Věkově smíšené skupiny přinášejí i určitá rizika – přílišná zodpovědnost starších dětí k mladším vztahy naruší (děti zastávají pouze funkci staršího, zkušenějšího kamaráda, popř. sourozence a ne funkci dospělého či rodiče).

Některé starší děti v předškolním zařízení napodobují chování mladších dětí (vynucování si pozornosti pláčem, šišláním apod., avšak tento fenomén časem vymizí, když zjistí, že tento model není příliš funkční). Mladší děti naopak přebírají vulgarismy, nadávky od svých starších vzorů (tomuto se dá předejít rozborem slov, co vlastně znamenají a proč je neříkat).

Někdy se může stát, že se starší posmívají mladším, např. že neumí mluvit, samostatně se obléknout apod. Tady jim stačí ukázat fotky nebo hračky se kterými si kdysi hrávaly. Připomenout jim, že i oni byli malí.

(www.msmlazice.cz)

2. Praktická část

2.1. Charakteristika divadélka

Ráda bych vám představila naše malé divadélko Jójo a profesi loutkoherečky. Lépe však tuto roli vystihuje náš soukromý výraz - "terapmenky" nebo taky "trapmenky" (když se dostaneme do trapné situace). Kolegyně terapmenka Lenka alias Ňurka a terapmenka Janka alias Pepinka, čili já (pod přezdívkami Ňurka, Pepinka vystupujeme, oslovujeme se před diváky).

Jsme hlavními aktérkami všeho dění v divadle- od hledání témat k napsání scénáře, vymýšlení terapeutických technik, dramatizace inscenace po realizaci samotného představení.

Celý náš program obsahuje pět pohádek, každá z nich je scénicky a tématicky z části koncipována s ohledem na roční období (podzim, zima, jaro, léto), to proto, aby se náš program shodoval s celoročním plánovaným programem školek a škol. Pedagogové mají možnost s tématem dále pracovat.

Divadlo Jójo je cestovní, interaktivně zaměřené divadlo. Jako dětská hračka jojo se vrací tam a zpět, tak i naše divadlo se po dvouměsíčních intervalech vrací za dětským divákem do školek, škol, spec. škol, dětských center, denních stacionářů, na dětská nemocniční oddělení pokaždé s nově připraveným programem.

2.1.1. Kde hledáme inspiraci

Náměty a témata ke scénářům pohádek čerpáme buď z vlastního života (máme dohromady pět dětí ve věku od 3 do 9 let, od učitelek a dětí z MŠ další inspiraci jsou klasické pohádky nebo pohádky na webu biblioterapie či pohádky hrané na dětských divadelních scénách, na jejichž semináře pravidelně jezdíme.

Inspirací k hlavní zápletce Pohádky z rozkvetlé louky se nám stal dětský den, kde se soutěžilo o ceny. Čtyřletý syn Saša přišel uvzlykaný: „Mami, Davídek se mi směje, že jsem prťous, neumím rychle běhat a nic ještě neumím. A mám málo cen.“

Co mám odpovědět, když vidím jak Davídek zběsile běhá, do všech bezohledně naráží, jen aby vyhrál? A už tu máme téma na zpracování.

2.1.2. Proces přípravné části Pohádka z rozkvetlé louky

Tato přípravná část je pro nás nejnáročnějším obdobím naší tvorby. Vymyslet a napsat text, hudbu, vyrobit, zkompletovat, naučit se vše tak, abychom hotové dílo mohly zabalit, naložit do kufru auta a vyrazit na premiéru. To dá pořádně zabrat!

Uzavřeme se přibližně na tři týdny v dílně, obklopeny haldami literatury, sešitů terapeutických cvičení, technik, přemýšlíme a tvoříme, skládáme texty písní až je hrubé dílo hotovo. U tohoto tvůrčího procesu už vymýšlíme, jaké by měly mít postavy charakterové vlastnosti, jestli budou hrané na živo a nebo v podobě marionety případně javajky, maňásků.

Dalším krokem je výtvarná a technická výroba – tady nám pomáhá můj výtvarně nadaný a trpělivý muž a společně tvoříme, až je dílo hotovo. Občas je i vidět kdo konkrétní kostým vyráběl. Např.:

Kostým moucha

- oči - na vlněné čepici přitavená podprsenka,
- sosák – přišitá trubka zvaná husí krk,
- křídla - vyrobená ze silonek a drátu,
- sako s chlupatým límcem a rukávy,
- černé legíny, černé rukavice

Kostýmy šneků

- baretky,
- tykadla - čistítka do fajfky
- na béžové svetry přitavené tavící pistolí ulity - rukávy ze zimní bundy stočené do ruličky,
- brýle

Když je vše vyrobeno, nacvičeno, naučeno vyrážíme.

2.1.3. Prostředky a techniky

Pět pomocníků divadélka Jójo

Maňásci a kostýmy různých pohádkových bytostí ve chvíli, kdy rozehrají v pohádce své role, se stávají obdivuhodnými pomocníky k otevření dětské duše. Umožňují dětem ztotožnit se a prožívat stejný příběh jako hlavní hrdina. Prostřednictvím vedlejších postav je nám umožněno naučit děti nenásilnou formou např. hezkému chování ke kamarádům, zvířátkům i věcem.

Dramaterapeutické a jiné umělecké techniky nám při samotném představení umožňují interaktivně zapojit celou skupinu, část nebo i jednotlivého diváka, vtáhnout jej do děje pohádky, být součástí inscenace, ale i kolektivního prožitku. Prostřednictvím interakce pomáhají pochopit příběh do hloubky.

Malované látkové opony a jiné dekorativní předměty rozvíjí estetické cítění, jejich střídání slouží k přechodu z jedné scény do druhé, mění atmosféru děje, udržují napětí a pozornost diváka a rozvíjí estetické cítění.

Hudební a zvukové nástroje nejen podkreslují a dotváří atmosféru děje, ale prostřednictvím hudby umocňují kolektivní i individuální prožitek.

Vtip a humor je naším hnacím motorem. Má katarzní uvolňující účinky nejen na děti, ale i na nás herce(terapeuty).

2.2. Zahájení procesu - začínáme

Je těžké zachytit kouzlo a atmosféru divadla, rozzářené oči, výbuchy smíchu, osobní prožitek z napínavé situace, překonání strachu, smutku, sdílení pocitů s ostatními dětmi nebo s pohádkovým hrdinou.

Trápila jsem se touto částí absolventské práce dlouho. Nakonec jsem si přizvala na pomoc fotky a úryvky ze scénáře, ale řeknu Vám- snadněji se mi s dětmi hraje přímo na živo, než zachycuje proces „hraní si“ na papír...

2.2.1. Konkrétní představení

Plánovaný čas představení 45 minut; MŠ Javorník, začátek v 10:30h. 28 dětí (dnes nebyly venku, protože přšelo) chovají se dnes obzvláště divoce

Při sestavování Šapita, což je kovová rozkládací konstrukce 180cm x 160cm potažená modrou látkou. Vepředu visí opony s motivy barevných geometrických i jiných tvarů – červené srdíčko, žlutý čtverec vyplazuje jazyk, smutné černé kolečko, překvapený bílý obdélník, rozzlobený zelený oválek

Chystáme scénu na představení, navazujeme s dětmi kontakt, vyprávíme jim např., že si tady postavíme ze stavebnice velký divadelní domeček, ptáme se, co vidí za obrázky na oponách. Děláme to proto, abychom se navzájem na sebe naladily a v dětech vzbudily pocit důvěry.

Reflexe

Děti vyprávěly – „my máme taky stavebnice, byly jsme v divadle..“ pozorovaly, popisovaly, komentovaly („Jé, ono vám to spadne!“), spolupracovaly a spontánně se zapojovaly do rozhovoru.

Děti ve věku 6- 8let zajímala většinou samotná stavba šapita, tvary, děti ve věku 4-5let reagovaly na barvy a ztotožňovali se – „Červené srdíčko jsem já.“

Úzkostlivější nové děti ze začátku reagovaly bázlivě, ostýchavě. Zpovzdálí pozorovaly pro ně neznámé podněty.

Analýza

Chlapec v žlutém tričku bouchá do hlavy druhého chlapce, ten mu to vrací, ale oba se tomu smějí, zase oba spokojeně pobíhají po třídě. Zajímavé na tom je, že na videonahrávce jsem zaznamenala, že se chlapci posadili opět vedle sebe a tento jejich zvláštní rituál opakují i během vystoupení.

Paní učitelka využila prostoru před postaveným šapitem ke gratulaci jednoho chlapce, který měl ten den narozeniny. Děti oslavenci společně pogratalovaly a předaly obrázky co pro něj nakreslily.

(Toho jsme při vystoupení využily a chlapci pogratalovali k narozeninám sám pavouk dokonce všemi končetinami..)

Tak takhle jsem začínala popisovat a analyzovat představení, ale ještě jsme ani nezačaly hrát a mám popsanou víc než celou stránku! Měním taktiku a všechno shrnu do jednoho balíčku, jinak byste toto dílo četli ještě týden.

2.2.2. Druhý začátek

V inscenaci se prolínají cíle dramaterapie, pohádkoterapie a dramatické výchovy. Pohádka má dohromady devět obrazů - sedm z nich je interaktivní (úvod, šneci, včela, beruška, pavouk, mravenec + moucha, závěr) a dva maňáskové obrazy.

I. Úvod

Terapeutický cíl

- aktivizace sluchové percepce, diferenciací sluchové percepce, rozvoj hlasové a sluchové percepce, schopnosti rytmického cítění a smyslu pro gradaci, aktivizace pozornosti, rozvoj představivosti a koncentrace, rozvoj spolupráce, kolektivní prožitky

Cílený podnět : *Dobrý den, krásný den přejeme všem! (odpověď)*

PEPINA: *Přijelo k vám divadlo Jójo, aby vám zahrálo pohádku!*

Cílený podnět: *zvuk kazu reakce dětí: smích*

ŇURKA: *ale na co si dnes budeme hrát?*

Variace:

1.varianta: *jé, venku je pěkně, svítí sluníčko, co kdybychom si zahráli na rozkvetlou jarní louku?*

2.varianta: *sice venku prší, ale v pohádce je všechno možné. Co kdybychom se vypravili na rozkvetlou jarní louku a udělali si sluníčkový den tady ve školce?*



Obr. č. 1: Úvodní písnička

OBĚ: *Proč by né, vždyť...* (úvodní písnička)

Text písně: *V pohádce je všechno možné, věřte tomu lidičky
Narostou nám hmyzí křídla, navíc čtyři nožičky:
V pohádce se dějí věci, na co chceš si můžeš hrát,
Na brouka či na berušku, společně si zabroukat.*

ŇURKA: Cílený podnět: Jak vlastně broukají brouci?

Očekávaná reakce dětí: bzučí, broukají

PEPINA: cílený podnět: *dobrá tak si to vyzkoušíme, opakujte po mě Bzумы, bzумы. (hraje na akordeon melodii) očekávaná reakce:* Bzумы, bzумы,

Cílený podnět: *kousy, kous-* očekávaná reakce: *kousy, kousy*

Cílený podnět: *vrzy, vrzy-* očekávaná reakce: *vrzy vrz*

sosy srk sosy srk- (dozpívávají a dohrávají písničku společně na oba nástroje)

Zmizím rychle hmyzím letem dřív, než bys jen okem mrk.

PEPINA: *(jako potají odchází, aby ji Ňurka nezahlédla)*

ŇURKA: (*mrká, diví se*) *Mrk, mrk a Pepča je v pohádce!*

Ale my, než se na rozkvetlou louku vydáme - do světa maličkatých drobných živočichů – (cílený podnět) pořádně se vybavíme, uděláme si z rukou dalekohled, abychom všechno dobře viděli a nic nepřehlédli, pořádně zaostříme!

Cílená reakce: počká, až si děti udělají dalekohled (*nakoukne za oponu*) – „*podívám se, jestli funguje- jé, už vidím brouky, plže, členovce i pavouky, no, podívejte se na to sami!*“

ŇURKA: *roztahuje oponu, zazvoní na zvoneček a odchod za šapito.*

Reflexe úvodu

- všechny děti pozdravily
- většina dětí se zapojila do opakování textu písničky, všechny spontánně bez vyzvání tleskaly do rytmu
- vytvořily si z rukou imaginární dalekohled, byly zvědavé, bezprostřední, natěšené na pohádku

2.2.2. Děj pohádky

Ve své práci se budu věnovat scénáři jen v jeho zkrácené verzi. Během představení v interaktivních částech scén pracujeme v přímém kontaktu s dětmi. Zde je prostor pro různé hry a cvičení interaktivní vedení hry nám umožňuje zapojit děti formou terapeutického procesu.

Maňáskovou scénou, je zde uvedena pro pochopení děje, týká se hlavní zápletky a rozuzlení celého děje příběhu.

Hlavním hrdinou pohádky je šnek Škytálek, který se s celou šnečí rodinou přestěhoval na nové místo u pařezu. Všichni jsou unavení, malý šnek zaleze do ulity. Dále pokračuje noční scéna.

Když se celá šnečí rodina probudí, najde na pařezu list- pozvánku. Jsou pozváni na jarní přátelské setkání všech sousedů. Na pozvánce stojí, že mají donést něco dobrého nebo vymyslet něco pro pobavení všech sousedů. Na nejmenší čeká velký překážkový závod. Máma Šneková zjistí, že nemá med a poprosí Škytálka, aby donesl od včelky.

Maňásková scéna č. 1

Škytálek cestou potkává děti sousedů z louky- malé berušky, pavoučata. Všichni se chystají na závody. Škytálek si uvědomuje, že neumí létat, soukat sítě a začíná být smutný. Když uvidí čtyřlístek, raduje se, jenže..

Hlavní zápletka

Stonožka Rafaela mu čtyřlístek ukradne a ještě se mu posmívá, že je pomalý. Šneček je z toho, co se mu stalo, moc smutný začne škytat. Dojde ke včelce.

Včelka vyslechne, co ho trápí a poradí mu, co má dělat. Šneček se vrací v dobré náladě domů. Následuje beruščina písnička. Příprava na slavnost a závody. Šneček se snaží se všech sil, udržuje tempo s ostatními závodníky.

Maňásková scéna č. 2

Stonožce Rafaela se nechce běhat a rozhodne se, že vyhraje podvodem. Chce nakousat list (skluzavku), aby ji nikdo nepředběhl, ale skluzavka je těžká a zavalí ji. Závodníci o Rafaeliných nekalých plánech se skluzavkou nic nevědí. Domnívají se, že pan mravenec tu pro ně nachystal novou disciplínu, trampolínu, rozhodnou se všichni seskočit naráz dolů.

Nevšimli si zavalené stonožky a běží dál. Šnek Škytálek se bojí seskočit, ale přeci jen se rozhodne skočit. Uslyší naříkat Rafaelu zavalenou pod skluzavkou a přemýšlí, jestli ji má zachránit. Neví, jak se rozhodnout a tak se poradí s přírodou (jak ho to naučila včelka), učí prosit o radu i Rafaelu a odváží ji do cíle. Rafaela si uvědomí svou chybu, omlouvá se Škytálkovi, že se mu posmívala. Omlouvá se i všem ostatním za to, že chtěla vyhrát podvodem. Všichni si společně užívají oslavy, radují se že dostali medaili.

Následuje závěr pohádky, kde se společně s dětmi zamyslíme, proč všichni dostali medaile.

2.2.3. Rozbor pohádky

II. Šneci

Popis děje

Rodinka se chystá k spánku, dnes poprvé bude spát v novém prostředí. Ráno, když se celá šnečí rodina probudí, najde na pařezu list- pozvánku. Jsou pozváni na jarní přátelské setkání všech sousedů. Na pozvánce stojí, že mají donést něco dobrého nebo vymyslet něco pro pobavení všech sousedů. Na nejmenší čeká velký překážkový závod. Následuje „šnečí rozcvička“.

Terapeutický cíl

Ranní a večerní rituály - uvědomění si rodinných rituálů, pozitivního vztahu k místu, kde žijeme, osvojení si poznatků důležitých k podpoře zdraví, rozvoj verbální i neverbální komunikace, nápodoba, podpora rozvoje paměti.

Pozvánka na slavnost + šnečí rozcvička - rozvoj prosociálního chování, rozvoj schopností ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství, vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznávané (jak bychom mohli potěšit, čím udělat radost druhým), propriocepce (napodobování pohybů), hrubá motorika, koordinace, představivost (jaké by to bylo nosit si vlastní dům, pokojíček na zádech)

Ranní a večerní rituály

Úryvek ze scénáře

Máma s tátou na sebe nevěřičně koukají: „Škytálku, nezapomněls na něco?“

ŠKYTALEK: „Jojo, dobrou noc!“

TÁTA: „No, to taky – ale co se dělá než hupsneme do peřin?“ **(cílený podnět)**

Reakce dětí - „Já vím, vyčistíme si zuby a umyjeme se! Vyčistíme si uši! Ještě pohádku!“

Vyslechneme rady a hrajeme podle jejich návrhů.



Obr. č. 2: Šnečí rozcvička

„Jestli chcete nebo jestli někdo dnes zapomněl, můžete se přidat..“

Reakce - děti napodobují celý proces čištění zubů

Reflexe - děti se chovaly spontánně. Radily podle vlastních večerních rodinných rituálů- umýt se, vykoupat, večeře, číst pohádku, zaspívat ukolébavku, dát pusku. Některé děti (převážně předškoláci) začaly napodobovat chování šneků- imaginárně čistily zuby. Nejmladší děti nenapodobovaly, ale smály se nebo pozorovaly dění. Při opakování ranních rituálů- čištění zubů- se zapojili i ti nejmenší.

Pozvánka na slavnost + šnečí rozcvička

Úryvek ze scénáře

ŠKYTÁLEK: *(vidí na pařezu list salátu)* „Jé, copak je to tady za list,? Mňamy, mami.“

MÁMA: „Počkej, počkej, to není jen tak obyčejný list, to je dopis, pošta!

(podnět) Ale kde se tu vzal?“

Reakce dětí: napovídají nám, že dopis v noci přinesli světlušky



Obr. č. 3: Pozvánka

TÁTA: „*Tak si to přečteme: pozvánka - srdečně zveme všechny sousedy na jarní přátelské setkání.*“

MÁMA: „*To je hezké uvítání, sotva se nastěhujeme, už jsme srdečně zváni! (radujeme se)– (podnět), ale co my přineseme? Čím my překvapíme?*“

Reakce dětí: polévku, chleba, koláče, čokoládu, okurky, dárek, lízátko

TÁTA: „To jsou dobré rady, ještě si to rozmyslíme! A aby nám to lépe myslelo, po šnečím si zacvičíme!“

TÁTA (**podnět**): „Už jste někdy cvičili jako šneci? Že ne? Tak to můžete vyzkoušet s námi. Postavíme se na nohu, na dvě...naložíme na záda pokojíček, dům, školku, nemocnici, panelák – co kdo chcete a unesete – jako batoh. Pěkně si uklidíme (zatřeseeme zády a zadečkem) a jdeme na to!“



Obr. č. 4: Šnečí rozcvička

„nejdřív tykadla, potom kukadla..“

Metodický postup - Šnečí rozcvička

LEZE LEZE ŠNEK – UF, VEZE DOMEČEK – UF (kolíbáme se zleva doprava, podřep)

LEZE LEZE Z PROUTÍ, DOMEČKEM SI KROUTÍ (otáčíme se dokola, vrtíme ulitama)

NAJEDNOU SE LEK!(schovat si obličej rukama)

NEJDŘÍV TYKADLA (jako čertík růžky), POTOM KUKADLA(zamrkat očima)

KOUKÁ, CO SE STALO, CO HO POLEKALO(pohupujeme se a mrkáme střídavě očima)

ŠÍŠKA UPADLA! BUM! (naznačit pád šišky a posadit se zpět na své místo).

Pozvánka na slavnost

Reakce dětí – starší děti přemýšlely, čím udělají radost (donesl dort, dárek, kytičku)
mladší děti radily věci, co chutnají jim osobně

Reflexe - nezralost vzhledem k jejich věku – předpojmové vnímání.

Šnečí rozcvička

Reakce dětí - mladším dětem dělalo problém přesné napodobování pohybů, ale snažily se.

Reflexe - chlapci reagovali na změnu činnosti, dívky víc zaujal pohyb samotný.
Spolupracovaly více dívky než chlapci.

Maňásková scéna – na cestě ke včelce

Popis děje

Máma Šneková zjistí, že nemá med a poprosí Škytálka, aby donesl od včelky. Škytálek cestou ke včelce potkává děti sousedů z louky, malé berušky a pavoučata. Všichni se chystají na závody a trénují své dovednosti. Škytálek si uvědomuje, co všechno neumí (létat, soukat nitě, zpívat). Začíná být smutný a trápí se.

Terapeutický cíl

Vnímání a porovnávání svých schopností a dovedností s ostatními, sebeúcta a sebevědomí, uvědomění si vlastních možností a schopností, přijmout svou rozdílnost, jak se vyrovnat, seznámit s neznámým prostředím, neznámými lidmi (živočichy), porovnání vlastních schopností, sebeuvědomování, sebevědomí, jak se vyrovnat s podrazem, pocitem frustrace, nežádoucí vzorce chování, asociální chování

Úryvek ze scénáře:

ŠKYTÁLEK: *(brouká si, leze v trávě)* „Leze leze šnek, uf! Veze domeček, uf! (slyší šramot) Jé, a kdopak to leze tady?“

BERUŠKY: „chichichi, tralala“

ŠKYTÁLEK: „Ahoj, já jsem Škytálek“

BERUŠKY: „Ahoj, já jsem Verunka a já Barunka“

ŠKYTÁLEK: „Jé, pojďte si hrát..“

BERUŠKY: „My nemůžeme, trénujeme na slavnost písničku, poslouchej – Jeden puntík, druhý puntík..ale my máme tečky. Jdeme zkoušet, tak ahoj!“

ŠKYTÁLEK: „Hmm, zpívat neumím, ach jo.“



Obr. č. 5: Hlavní postava Škytálek



Obr. č. 6: Škytálek a Beruška

PAVOUCI: „*Jedno vlákno za druhým, usoukáme pevnou síť. Jejda, tobě to spadlo, Johanko, Ne, ne, to spadlo tobě, Štěpánku.. .tak to spolu vytáhneme.. .hej rup*“

ŠKYTÁLEK: „*copak to máte za hraničko?*“

PAVOUCI: „*To není hraničko, ale klubičko, soukáme tenké nitě, usoukáme prostírání na slavnost, tak ahoj musíme ještě trénovat!*“



Obr. č. 7: Škytálek a turbomoucha



Obr. č. 8: Škytálek a pavoučata

MOUCHA: „*Bzzz, letí moucha Turbomoucha – jé, to je hezký kámen, tady si odpočinu, bzzzum..to se to se mnou hýbe..*“

ŠKYTÁLEK: „*Ale já nejsem kámen, já jsem Škytálek šnek*“

MOUCHA: „*Chacha, promiň, sousede, tak já zase turboletím bzzzzummm*“

ŠKYTÁLEK: „*turbolítat taky neumím, ach jo. Co budu dělat, (uvidí čtyřlístek jé utrhnu si ho pro štěstí a třeba vyhraju*“ ***pomalou jde ke čtyřlístku, jenže se objeví rychlá stonožka Rafaela a čtyřlístek mu ukradne před nosem a ještě se mu posmívá. (hlavní zápletka)***

STONOŽKA Rafaela:(posmívá se)“*Nevyhraješ, cheche, mám ho první, ty si pomaláku nohou trhni! Rafaela stonožka není žádná kámoška!*“

ŠKYTÁLEK: „*Ach jo, a čtyřlístek je fuč!*“*(odchází smutně ke včele) škytá.*

Maňásková scéna (reakce, reflexe)

Reakce - mladší děti reagovaly smíchem (když stonožka ukradla čtyřlístek a šnek leknutím začal škytat. Starší „to se nedělá!“

Reflexe – na nahrávce jsem zaznamenala, jak se dva chlapci opět bijí do hlavy. Starší děvčata je okřikla. Děti si vyřešily spor samy. Z nahrávky je patrné, že se nedorozumění netýkalo představení, byl to osobní spor. Nemohly jsme zasáhnout, protože jsme byly obě v zákulisí a vodily jsme maňásky.

III. Včela

Terapeutický cíl

- „**Štěteček**“ - procvičení znalostí barev, oblečení, částí těla, rozvoj kreativity a fantazie
- „**Včelí meditace**“ - spirituální hodnoty: uvědomění si přesah sama sebe

Metodický postup „Štěteček“

Včela míří ke starším dětem. Obíhá kolem nich, oprašuje trička dětí štětečkem, jako, že sbírá pyl do košíku: „*Jé, to je barviček, z růžové kytičky pyl ještě nemám.. (cílený podnět) - jakou barvičku ještě nemám v košíčku?*“ oprašuje štětečkem části oblečení a těla, které si děti samy určí.

Reakce - děti si vymyslely barvu vláskovou, bačkůrkovou, čtverečkovanou, tvářičkovou, ouškovou, okatou, puntáto, nosánkovou, ručičkovou, mozkovou

Reflexe - zapojují se do hry bouřlivě, sami bezprostředně reagují a hlásí barvy a různé části těla. Všichni chtějí oprášit.

Úryvek ze scénáře

ŠKYTÁLEK: *(smutně, našťavaně) „Mohl jsem mít štěstí a vyhrát závody, kdyby mi stonožka nečmajzla před nosem čtyřlístek, ach jo!“*

VČELA: „*Bzzzm, někdo potřebuje ke štěstí čtyřlístky a někdo je šťastný sám v sobě..*“

ŠKYTÁLEK: „*Jak v sobě? Jak to myslíš?*“

VČELA: „*Já taky neumím tančit a soukat nitě nebo jezdit na kole, řídit auto, ale umím sbírat pyl, dělám to pilně a s chutí, jak nejlíp dovedu No každý dělá, co umí.*“

ŠKYTÁLEK: „*Ale co když nic neumím?*“ *(Smutně)*

VČELA: „*Koukám, že tě to trápí, já, když si někdy nevím rady, poprosím přírodu a ta mi pošle...*“

ŠKYTÁLEK: „*dopis! Do schránky..*“

VČELA: (*pohládí šnečka, pokývá hlavou*) „*pošle, tichou poštou přímo do srdíčka zprávu nebo radu – to co zrovna potřebuješ.*“

ŠKYTÁLEK: „*to bych chtěl taky umět..*“



Obr. č. 9: Včela

„*Tak já tě to naučím, (cílený podnět) jestli chcete, naučím to i vás*“

Metodický postup

„*My včely to děláme takhle. Zahřejeme se (třeme dlaň o dlaň jako když prosíme), přiložíme ruce na čelo, na tváře, na bradu, na uši, na oči, (vnímání vlastního obličeje, uvolnění obličejových svalů)*

nadechneme se, vydechneme, (schopnost uvolnit se, zklidnit, soustředit se, vnímání dechu)

znovu se nadechneme, otevřeme oči a my včelky děláme Bzzzoooom (postupné rozrezonování celého těla, následné dosažení souladu rezonance celé skupiny)

Cílený podnět: „*My včelky děláme BZZZOOOMMM*“ (prosí rukama) „*Jé, mě už přišla zpráva, že prý mám donést pylové knedlíčky na slavnost.*“

Reakce dětí - opakují bzooommm

Cílený podnět - „*Přišla vám taky nějaká rada od přírody?*“

Reakce dětí - „Jó, že mám natrhat kytičky pro maminku!“ „A mě zase řekla, jak mám jít domů.“

Reflexe - při včelí relaxaci se zapojily všichni.

IV. Beruška

Terapeutický cíl

Rozvoj schopnosti sluchové diferenciaci a podpora sluchové percepce.

Písnička – xylofon „Kytkofon“



Obr. č. 10: Beruška

„Jedna tečka, druhá tečka, zacinkáme o kvítečka, třetí, čtvrtá, pátá, beruška tečkatá, šestá tečka, sedmá tečka zazpíváme dokolečka.“

Reakce – všechny děti pozorně naslouchaly

Reflexe – děti vnímaly text písničky. Chlapci, kteří se v předešlé scéně pošťuchovali, jako jediní na pomalou písničku reagovali pohybem (ventilovali vnitřní přetlak).

V. Pavouk

Terapeutický cíl (Pavouk soukání)

Senzomotorická percepce - cvičení na jemnou motoriku (pomáhají pavoukovi soukat nitě)

Skupinová kooperace- zvyšování soudržnosti skupiny- (společně utkáme tenkou pavučinu)



Obr.č. 11: Pavouk a děti

„Soukám sítě velmi hbitě, žádná smyčka, žádný suk. Souká kluk a souká holka, souká hbitě celá školka“.

Metodický postup

Pavouk jde mezi děti nejprve do zadních řad k předškolákům: *„Jů, vás tady je! To byste mi mohli pomoci. Musím utkat pevné nitě na utkání...“*

Děti si mezi sebou postupně posílají provázek – konečky prstů kontrolují sílu „pavučiny“, jestli je stejnoměrně utkaná bez uzlíků.

Provázek dojde postupně na konec řady, pavouk: *„Hmmm, pěkná práce! Až vám řeknu, pustíte pavučinku – pozor! Čárymáry fuk, pustí holka, pustí kluk! A máme hotovo!“*

Pavouk s vláknem postupně prochází všechny řady, až se dostává do první řady k nejmenším dětem. Tady je většinou potřeba změnit diferenciální podmínky.

Diferenciální podmínky- co dělat, když se stane, že...

- některé děti neumí nechat volně provázek prokluzovat nebo pevně svírají v dlaních.
Pavouk: „*Až ti fouknu na dlaň, tak pavučinku pustíš.*“
„*Čáry máry fuk, pustí holka, pustí kluk – fouk*“ - za pomoci fouknutí dítě většinou provázek pustí.
- se dítě stále pevně drží provázku. Pavouk dítě pohladí po hřbetu ruky, foukne ještě jednou, docílí tím povolení dlaně a dítě pavučinu pustí.



Obr. č.12: Pavouk a děti 2

„Já jsem pavouček pro štěstí a soukám jen pavučinky.. Ale vás je tady tolik, vy byste mi klidně mohli pomoci..“

Terapeutický cíl (Pavouk počítání)

Rozvoj logicko- matematického myšlení - srovnávají a počítají končetiny

Reakce – dvě, devět...

Reflexe pavouk - mladší děti nejprve nechápaly, že i nohy jsou končetiny, ale předškoláci jim pomohli dopočítat se správného výsledku.



Obr. č. 13: Pavouk počítá

VI. Moucha a mravenec

Terapeutický cíl (Vtěrná moucha)

- uvědomění si hranice osobní zóny
- rozvoj tolerance k odlišnému podivnému chování (i když se moucha chová vtěrně a drze, je to její způsob života)
- děti se učí úctě ke zvířatům jako k jedné z forem života



Obr.č. 14: Moucha a mravenec

Metodický postup

- moucha přiběhne zpoza šapity, bzzzz, bzzz – přijde s pylovým knedlíčkem, běhá po školce, všechno ochutnává, na všechno sahá, vtěrně bzučí (raději starší děti, malé by se mohly polekat) lítá okolo dětí, učitelek a sosákem se jich dotýká. Narušuje všem osobní zónu.

Reakce - od smíchu až po odhánění

Reflexe vtěrná moucha

- tuto scénu provází výbuchy smíchu nejenom dětí, ale i pedagogického dozoru. Jedna holčička tahala mouchu za sosák, moucha z toho byla smutná, děti ji potom hladily a konejšily.

Hra s míčkem

- cvičení na postřeh, hrubá motorika



Obr. č.15: Moucha a mravenec 2

„Jsem vrchní ochutnávač všech dobrůtek na slavnosti, jsou moc dobré, bzzz, mňam mňam..“

„Ten tvůj knedlíček vypadá jako míček, dáme si utkání? Zahrajeme si na lidi!“

Metodický postup „Hra s míčkem“ - měkký molitanový míček pinkáme pálkami schválně směrem k dětem. Létá na všechny strany.

Reakce - děti jako správní nahazovači fandí, dle osobních sympatií nahazují buď mravenci nebo mouše.

Reflexe – smály se, spolupracovaly

Maňásková scéna Závody

Popis děje

Závody - stonožce Rafaele se nechtělo běhat, rozhodla se, že vyhraje podvodem. Nakousala list (skluzavku), aby ji nikdo nepředběhl. Skluzavka byla těžká a zavalila ji. Závodníci se radují, že to je nová disciplína a skočí naráz dolů. Nevšimnou si zavalené stonožky.



Obr. č.16: Závody

„Pojďte, naskočíme všichni najednou, bude legranda! Počkejte na Škytálka! A hop!“

Úryvek ze scénáře

BERUŠKA (volá z lanovky): *Bando, jak se dostaneme dolů? Tady měla být nachystaná skluzavka!*

MOUCHA: *Koukejte, dole je trampolína, asi nějaká nová disciplína. Tak hupneme všichni najednou! 3, 2, 1, hop! A rychle do cíle! (Zvuky, rámus – hlasy)*



Obr. č.17: Závody 2

Já se trošku bojím, ale skočím. Raz dva tři hop! Buch!

Úryvek ze scénáře

STONOŽKA: *Auuu, já jsem celá polámaná, slez ze mě dolů, to bolí (naříká)*

ŠKYTÁLEK: *To jsi zase ty? Co tu děláš?*

STONOŽKA: *Nemůžu se dostat ven, auu, všechno mě bolí, jauu*

ŠKYTÁLEK: *No, a co mám dělat já? Když ti budu pomáhat, tak se zdržím, nedoběhnu kamarády a nevyhraju žádnou cenu. Co mám dělat?*

STONOŽKA: *Auuu, co mám dělat?*

ŠKYTÁLEK: *Když si rady nevíme, tak se zeptáme!*

STONOŽKA: *Koho?*

ŠKYTÁLEK: *Přece přírody, zeptáme se spolu, jo? Já tě to naučím – „bzzzooom“*

STONOŽKA: *„Bzzzooommm“*

ŠKYTÁLEK: *Aha, už mi přišla zpráva – zachráním tě! Uf,uf, dám dolů skluzavku! Jo, ještě, že všechno, co potřebuju, mám s sebou! Z lékárníčky vyndám obvaz, ošetřím tě, naložím a odvezu do cíle.*

STONOŽKA: *A mě přišla zpráva, že se mám všem omluvit - za to, že jsem chtěla vyhrát podvodem. A tobě, Škytálku za to, že jsem se ti vysmívala a vyfoukla čtyřlístek pro štěstí. OOOOMMmlouvám se.*

Škytálek Rafaelu odváží do cíle. Rafaela si uvědomí svou chybu a všem se omlouvá.

Reakce - maňásková scéna 2 - když Rafaela nakousávala list – „Ne, nech toho!“



Obr. č. 18: Hlášení

„Hlášení, hlášení, konec závodů, přijďte si pro medaile“.

Malí závodníci si odnáší medaile, Rafaela se Škytálkem jdou s medailemi poslední.

Ukončení scény

- ze šapita letí bubliny z bublifuku, všichni se loučíme se s přáteli z rozkvetlé louky

Reakce – já, bubliny!

Reflexe celé části maňáskové scény 2 - z videonahrávky je patrné, že v první části této scény jsou děti méně pozorné a vrtí se na židličkách.

V druhé části se dívky z první řady nadšeně vrhly na gejzír bublin, ostatní děti se postupně přidaly. Zatahujeme opony.

VII. Závěr

Terapeutický cíl

Pointa příběhu - ověřit si, zda děti celý příběh pochopily

Sladká tečka - fantazie, rozvoj jemné motoriky, aktivizace a rozvíjení zrakových, hmatových a chuťových vjemů

Závěrečná písnička - aktivizace sluchové percepce, diferenciací sluchové percepce, rozvoj hlasové a sluchové percepce, schopnosti rytmického cítění a smyslu pro gradaci



Obr. č. 19: Závěr

„Jejda, měli bychom odložit dalekohledy.. Abychom se viděli normálně.“ - Ňurka

Úryvek ze scénáře:

ŇURKA: *„Normálně, normálně- normálně by mě zajímalo, jak to, že dostali medaile úplně všichni?“ (odkládáme imaginární dalekohledy).*

PEPINA: *za co dostal medaili šnek? Vždyť došel s Rafaelou poslední..*

Reakce - za to, že zachránil stonožku

PEPINA: *hm.. to je pravda, vždyť Škytálek nemyslel jen sám na sebe a na svoje vítězství a zachránil stonožku.*

ŇURKA: *a za co dostala cenu Rafaela?*

PEPINA: *za to, že podváděla!?*

ŇURKA: *copak se za podvádění dostávají ceny?*

Reakce - Nééé, za to, že se omluvila.

ŇURKA: *to je pravda. Omluvit se, to je velká odvaha. Na to je potřeba najít hodně síly v srdíčku, to znám!*

Reflexe – děti společně přišly na pointu příběhu

Úryvek ze scénáře:

Vytahujeme čtyřlístková srdíčka z kapsy: *„Víte co to je? To je to Rafaelino „čtyřlístkové štěstí“ – rozdělila se o své štěstí i s námi. A my se s vámi rozdělíme o dobroty ze slavnosti! To vám posílají hmyzí maminky.“*

Metodický postup Sladká tečka

Děti si z misky mohou vzít jen jeden bonbón, aby zbylo na všechny kamarády. Ptáme se dětí, z jaké jarní kytičky by mohl být bonbón vyrobený (bílá, růžová, oranžová, žlutá - pylové knedlíčky, sněženkové závitky, šťovíkové šišky, bledulkové šišky, fialkové závitky, petrklíčové taštičky, sněženkové halušky, bledulkové kuličky).

Reakce dětí Sladká tečka- fialky, sněženky, petrklíče, tulipány, pampelišky

Reflexe – jmenují jarní květiny, které znají nebo které viděli na oponách v pohádce

Závěrečná písnička

Zde jsme změnilly **diferencionální podmínky.**

- místo plánovaného tleskání do rytmu vsedě na židličkách jsme nechaly děti hopsat a užívat si radosti z pohybu.

- reagovala jsem na dva chlapce, kteří se opět tloukli. S dětmi jsme se shodly, že takové chování není fair- play.

Úryvek ze scénáře:

ŇURKA: *S kamarády z louky jsme se rozloučily a s vámi se taky rozloučíme – písničkou.*

PEPINA: **Podnět:** *Jestli chcete, můžete se přidat- tleskat do rytmu i mimo rytmus na různé části svého těla, hopsat a tancovat, jak kdo chcete!*



Obr. č. 20: Závěrečná písnička

ŇURKA: *Mějte se krásně a někdy příště, u dalšího hraní si na něco- nashledanou!*

PEPINA: *Zazvonil zvonec a pohádky je konec!*

Reakce - potlesk, potlesk ...ještě potlesk, ...potlesk

OBĚ: *A taky zatleskáme každý sám sobě, za to jak jsme si spolu krásně hráli!*

2.2.4. Diferenciální podmínky představení

Kdy přizpůsobujeme a měníme diferenciální podmínky:

Když dopředu víme, že některé děti se nebudou moci plně interaktivně zapojit (např. jsou na vozíku, nemohou používat všechny části těla vzhledem k jejich zranění či postižení. Volíme náhradní variace tak aby se děti necítily znevýhodněny nebo se

nestyděly za svůj handicap před ostatními a mohly se spontánně projevit).- Např. při technice **Pavouk**, kdy děti pomáhají pavoukovi se soukáním a mají držet provázek jemně mezi prsty, posílat ho v celé řadě mezi sebou. Když to není možné nebo nemohou vzhledem k jejich fyzickým schopnostem, volíme variantu soukání pod nohou, na klíně, pod paží a se soukáním jim pomáháme.

Když nemohou stát, např. u šnečí rozevčičky, tak terapeutické cviky provádíme vsedě.

Děti jsou motivovány k pohybu a výkonu nejenom námi herci, ale i dynamikou celé skupiny, radosti s kolektivního prožitku. Prožívají vše intenzivněji a překonávají se k větším výkonům.

Většinou máme vše předem promyšleno už při tvorbě inscenace, ale občas se stane, že se ocitneme v situaci, která po nás vyžaduje naši kreativitu a umění improvizace.

2.3. Analýza divadelního představení

Hlavní postava Škytálka děti motivovala k zamyšlení a uvědomění si vlastních možností a schopností, přijmout svou rozdílnost, možná je i inspirací, jak se vyrovnat s podrazem, pocitem frustrace.

Vedlejší postava stonožky Rafaely dětem ukázala, že nefér chování a posmívání se ostatním se nejen nedělá, ale i nevyplácí podle přísloví „Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá.“ Děti napovídaly, radily pohádkovým postavám, jak by se mohly v problémové situaci zachovat.

Všechny nabízené hry, činnosti a aktivity se snažíme přizpůsobovat přiměřeně věku i individuálním zvláštěnostem dětí. Děti nevydrží být pozorné delší dobu, v průběhu 10 - 15 minut střídáme aktivity, interaktivně je zapojujeme do hry cvičením, písničkami, hrou.

Díky videozáznamu jsem si uvědomila, že v interaktivním vstupu se necháváme unést reakcemi dětí nebo jejich podněty. Představení pak trvá delší dobu a je těžší udržet jejich pozornost.

Z toho plyne poučení lépe si hlídat čas, navzájem si dávat signál stop (třeba strhnutím pozornosti na jiný zajímavý podnět). Nebo když dítě reaguje zdlouhavým vyprávěním a odvádí pozornost od daného tématu na sebe a své potřeby. Lze vystoupit z

role a oznámit: „Vidíme, že tě děláš spoustu zajímavých věcí, popovídáme si o tom až po pohádce, teď už budeme dávat pozor abychom se dozvěděli, jak to všechno dopadne.“

2.4. Závěrečná reflexe

Cílem divadelního představení, bylo prostřednictvím **“našich pěti pomocníků“** zapojit děti do děje příběhu, hravou formou je něčemu přiučit, rozvinout jejich osobnost a pohybové dovednosti

Odnesly si děti nějaké ponaučení? Přispěly jsme k rozvoji koncentrace, obrazotvornosti, intelektu, tvořivosti a zasáhly tím celou osobnost člověka? Umožnili jsme dětem, aby mohly prožít své vlastní strachy, obavy, úzkosti, tenze a vše za pomoci skupiny společně překonat, objasnit, prožít? Umožnily jsme dětem za pomoci smíchu dojít až do fáze očistné katarze?

Zdá se, že všechny cíle jsou splněny.

O nových cílech si budeme povídat někdy příště, ale to už je zase jiná pohádka.

Závěr

Někdy je dobré vrátit se na začátek, možná tehdy, když je hlava přeplněná informacemi a člověk má paradoxně pocit, že je v ní prázdko a že už nemá co říct na závěr. Sice jsem unavená, vyčerpaná ani ne tak z přemýšlení a zapisování, jako bojem s počítačem, zálohováním, formátováním a zmizením třikrát napsaného textu.

V úvodu jsem konstatovala, že mám vše důležité zapsáno a uloženo v počítači. To je sice pěkné, ale když selže technika nebo vlastní technický talent (tedy spíše antitalent), je dobré mít vše v hlavě

Říká se: „Opakování matka moudrosti“ a „Moudrost je výsada králů“.

Pro mne je moudrost nejen výsada králů, ale i výsadou královen Dramaterapie, Pohádkoterapie a Dramatické výchovy!“.

Použitá literatura

- MOLICKA, M. *Příběhy, které léčí*. Praha: Portál, 2007.
- KOPŘIVA, P. *a kol. Respektovat a být respektován*. Kroměříž: Spirála, 2005.
- KRATOCHVÍL S., *Skupinová psychoterapie v praxi*, Praha: Galén, 1995
- MACHKOVÁ E., *Úvod do studia dramatické výchovy*, NIPOS-ARTAMA, Praha 1998
- RICHTER L., *Dobré divadlo dětem*, Nipos-Artama, Praha, 2004
- RÝDL K., *Principy a pojmy pedagogiky Marie Montessori*, Praha, 1999
- ULRYCHOVÁ I., *Hrajeme si s pohádkami*, Praha: Nipos-Artama, 2002
- VALENTA M., *Dramaterapie*, Praha: Grada, 2011
- VYMĚTAL J., *Obecná psychologie*, Praha: Grada, 2008

WWW stránky

[cit. dne 13.4.2014], dostupné z WWW: <<http://slunecnizivot.cz>>

Biblioterapie [cit. dne 10.4.2014], dostupné z WWW:

<<http://cs.wikipedia.org/wiki/Biblioterapie>>

Pohádkoterapie [cit. dne 13.4.2014], dostupné z WWW:

<<http://www.bibliohelp.cz/knihy/pohadkoterapie>>

[cit. dne 13.4.2014], dostupné z WWW:

<http://www.msmlazice.cz/index.php?option=com_content&view=article&id=60&Itemid=66>

Metodický portál [cit. dne 13.4.2014], dostupné z WWW:

<WWW.Metodickýportálhttp://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/7481/dramaticka-vychova-v-ms-i.-cast-.html/>

Seznam obrázků

- Obr. č. 1: Úvodní písnička
- Obr. č.2: Šnečí rozcvička
- Obr. č. 3: Pozvánka
- Obr. č. 4: Šnečí rozcvička
- Obr. č. 5: Hlavní postava Škytálek
- Obr. č. 6: Škytálek a Beruška
- Obr. č. 7: Škytátek a turbomoucha
- Obr. č. 8: Škytálek a pavoučata
- Obr. č. 9: Včela
- Obr. č. 10: Beruška
- Obr. č. 11: Pavouk a děti
- Obr. č.12: Pavouk a děti 2
- Obr. č. 13: Pavouk počítá
- Obr.č. 14: Moucha a mravenec
- Obr. č.15: Moucha a mravenec 2
- Obr. č.16: Závody
- Obr. č.17: Závody 2
- Obr. č. 18: Hlášení
- Obr. č. 19: Závěr
- Obr. č. 20: Závěrečná písnička

Přílohy

Příloha č. 1: Scénář pohádky

Náhled do výrobního zákulisí

Kostým moucha – na vlněné čepici přitavená podprsenka- oči, sosák- odpadní trubka, sako s chlupatým límcem a rukávy, přišitá křídla vyrobená ze silonek a drátu, černé legíny, černé rukavice.

Kostýmy Šneků – čepice- baretky, tykadla- čistítka do fajfky, na béžové svetry přitavené tavící pistolí ulity- rukávy ze zimní bundy stočené do ruličky, brýle

Kostým včela- pruhovaný svetr, křídla, paruka s tykadly

Kostým pavouk- rukávy z triček propojeny gumičkou, navlékací na ruce, na zádech vesty přitavena chlupatina, na klobouku přitavené drátěnky(oči),

Kostým beruška- filcové krovky s puntíky, baretka s tykadly

Malý šnek - maňásek vyrobený ze zbytku zimní bundy)

Mravenec, moucha, motýli, stonožka- upravení plyšáci

Malí pavouci- hlavička s obličejem na gumičce, navléká se na černé rukavice

Malé berušky- přitavené upravené dětské bačkůrky na gumičce, rukavice

Světlušky- prstové baterky

Opony: přetahovací- nebe se sluníčkem, nebe z měsícem, tráva, louka,

otočné- přitavené k šatnímu ramínku-pampelišky,bledule,fialka

nasunovací- pařez

Šapito – kovová konstrukce potažená látkou

POHÁDKA Z ROZKVELTÉ LOUKY

OBRAZ 1 - Před šapitem

PEPINA – příchod zleva okolo šapita, veselé barevné kalhoty s kapsou, černé triko, akordeon, kazu

ŇURKA – přijde zprava okolo šapita, stejně veselé barevné kalhoty, černé triko, kytara

PEPINA: (zdraví)Dobrý den, krásný den přejeme všem!(čekáme na reakce dětí – pozdrav – upevnění sociálních návyků a pravidel ve společnosti)

ŇURKA: (zdraví) Dobrý den!(děti odpovídají – někdy hned, někdy později)

PEPINA: Přijelo k vám divadlo Jójo, aby vám zahrálo pohádku!(zvuk kazu – děti reakce smích)

ŇURKA: A na co si dnes budeme hrát?(dotaz na děti)

PEPINA: (pohled z okna a na děti- varianta 1. jé, venku je pěkně, svítí sluníčko, co kdybychom si zahráli na rozkvetlou jarní louku?
2. sice venku prší, ale v pohádce je všechno možné, co kdybychom se vypravili na rozkvetlou jarní louku?(bere akordeon, písnička)

ŇURKA: Proč by ne? Vždyť... (bere kytaru, písnička)

V POHÁDCE JE VŠECHNO MOŽNÉ, VĚŘTE TOMU LIDIČKY,
NAROSTOU NÁM HMYZÍ KŘÍDLA, NAVÍC ČTYŘI NOŽIČKY,
V POHÁDCE SE DĚJÍ VĚCI, NA CO CHCEŠ SI MŮŽEŠ HRÁT,
NA BROUKA ČI NA BERUŠKU, SPOLEČNĚ SI ZABROUKAT.
BZUMY, BZUMY, VRZY VRZY, KOUSY KOUSY, SOSY SRK

ZMIZÍM RYCHLE HMYZÍM LETEM, DŘÍV, NEŽ BYS JEN OKEM MRK.

PEPINA: (odchází potají dozadu, převléká se za Tátu šneka)

ŇURKA: (dohrává, mrká, díví se) Mrk, mrk a Pepča je v pohádce!

(reakce – děti smích)Ale my, než se na rozkvetlou louku vydáme, do světa maličkatých drobných živočichů – pořádně se vybavíme!(reakce zdravotnického personálu – Zyrtec☺
abychom všechno dobře viděli a nic nepřehlédli, pořádně zaostříme! (děti si dělají z rukou dalekohled- námořnický- ruce před sebe, jednu za druhou, přiložíme k jednomu oku) nebo dalekohled na obě oči(nakouknu za oponu) – podívám se, jestli funguje- jé, už vidím brouky, plže, členovce i pavouky, no, podívejte se na to sami!

Ňurka oddělává oponu, zazvoní na zvoneček a odchod za šapito.

Obraz 2 - Na louce u pařezu

ŠNEK TÁTA: (přijde k pařezu s listem salátu jako povolení) chramst – kousne do listu, uf, uf, vzdychá, ty úřady, toho

papírování...ale stálo to za to, místo je pěkné. Tady se nám bude pěkně bydlet (rozhlíží se po okolí). Povolení k parkování – chramst – zařízení, svoz odpadů – u hovníválů už jsem byl – chramst, vodné stočné – vodoměrky – vyřízeno, chramst.

Veřejné osvětlení...

MÁMA ŠNEK: zezadu hlas skočí do řeči – máme, u světlušek už jsem byla!
Jde dopředu se Škytálkem na ruce - chramst

ŠKYTÁLEK: já už jsem z toho běhání tak unavený

TÁTA: bodejt' by ne, vždyť jsme na noze 4 dny a 4 noci!

ŠKYTÁLEK: jdu spát..

MÁMA: (nevěřicně na sebe s tátou koukají) Škytálku, nezapomněls' na něco?

ŠKYTÁLEK: jojo, dobrou noc!

TÁTA: no, to taky (ptá se dětí) – ale co se dělá než hupsneme do peřin? Reakce dětí – umýt se, vykoupat, večere, zuby, pohádka..

TÁTA: ještě, že vás máme! Najezení, umytí jsme z rosy, teď zuby!(zpoza pařezu vyndat „šnečí kartáčky“ -?)

MÁMA: A jestli někdo zapomněl, klidně se můžete přidat(reakce – někteří se přidají, někteří se smějí)

TÁTA: vykloktat, odplivnout(podíváme se s dětmi na sebe s nafouknutýma pusami, my odplivneme dozadu za pařez)

MÁMA: pomazlit- (šneci se tulí tykadly, některé děti napodobují chování šneků – objímají se, dávají hlavy k sobě apod.)

ŠKYTÁLEK: a ukolébavku!(šneci jdou jako vláček za sebou, zpívají Travička zelená – odchod dozadu)

Hlasy a zvuky „Úáá, to se mi chce spát! – sundají svetry s ulitou, položí vedle pařezu „chrr“

Obraz 3 - Noční scéna

Zvuk triangl, přetahuje se opona na tmou a hlas měsíce Měsíčku na nebi hlubokém - Pepina, ozývá se šnečí chrápání- Ňurka.

NURKA: za oponou problikávají světlušky, zvuk rumbakoule, hlas světlušek
 „Jé, mamí, co to tady je za hromadu kamenů? Ty tu včera nebyly..
 co to je?
 PEPINA: Kdepak kameny, to jsou naši noví sousedi Šnekovi – a to, co
 vypadá jako kamení, jsou jejich domečky, taky se těm ulitám říká
 schránky..
 NURKA: hlas- dáme jim do schránky pozvánku na zítřejší slavnost
 PEPINA: potichouнку, ať je neprobudíme!(dát list za pařez)

Obraz 4 - Ráno

Přetahuje se opona nebe a sluníčko, zvuk triangl, jakmile je vidět sluníčko, melodie xylofon – Sluníčko, sluníčko, popojdi maličko. Je slyšet zívání, šneci se budí, vzadu za šapitem si nasazujeme ulity, jdeme dopředu.

ŠKYTÁLEK: (vidí na pařezu list salátu) jé, copak je to tady za list, mňamy,
 mami..

MÁMA : počkej, počkej, to není jen tak obyčejný list, to je dopis,
 pošta! Ale kde se tu vzal? Udiveně (děti reagují, radí že to
 byly světlušky)

TÁTA: tak si to přečteme(čteme společně v listu) – pozvánka -
 srdečně zveme všechny sousedy na jarní přátelské setkání.

MÁMA: hudbu zajistí beruškoví, předtančení motýlovi,

TÁTA: pro naše nejmenší – každoroční překážkový závod,

MÁMA: občerstvení a dobré nápady vítány.

TÁTA: Slavnost se koná na Medové stráni.

MÁMA: to je hezké uvítání, sotva se nastěhujeme, už jsme srdečně
 zváni!(radujeme se) Reakce zaskočeně – ale co my
 přineseme? Čím my překvapíme?(děti reakce – doneste
 dárek, bábovku, špagety – radí, co kdo má rád, přemýšlí nad
 tím, čím potěší)

TÁTA: co my vymyslíme?- zaskočeně

ŠKYTÁLEK: velký překážkový závod...překvapeně

TÁTA: to by chtělo procvičit si tělo!

MÁMA: třeba nás něco napadne

TÁTA: už jste někdy cvičili jako šneci?

Děti spontánně vstávají a cvičí s námi.

TÁTA: vezměte si na záda pokojíček, dům, školku, nemocnici, panelák – co kdo chcete a unesete – jako batoh. Pěkně si uklidíme (zatřeseeme zádama, zadečkem) a jdeme na to!

LEZE LEZE ŠNEK – UF, VEZE DOMEČEK – UF (kolíbáme se zleva doprava, podřep, uf)!

LEZE LEZE Z PROUTÍ, DOMEČKEM SI KROUTÍ(otáčíme se dokola, vrtíme zádama)

NAJEDNOU SE LEK!(schovat si obličej rukama)

NEJDŘÍV TYKADLA (jako čertík růžky), POTOM KUKADLA(zamrkat očima)

KOUKÁ, CO SE STALO, CO HO POLEKALO(pohupujeme se a mrkáme střídavě očima)

ŠIŠKA UPADLA! BUM! (naznačit pád šišky a posadit se zpět na své místo).

MÁMA: šiška! Já vím, šťovíkové šišky s medem, ty udělám, budou zaručeně chutnat všem!-

TÁTA: a mě něco napadlo! Vyrobím překvapení, ale ukážu vám to až na slavnosti, to budete koukat! (dozadu, převlek včela)

ŠKYTÁLEK: A já jdu trénovat (P odnese)

VŠICHNI JEŠTĚ MAZLI MAZLI PĚKNÝ DEN.

MÁMA: na šťovíkové šišky, vylisovat šťovíky budu potřebovat sedmikrásový květ (příprava další scény – větší fialku na ramínko, pařez pryč), fialkové pyrč. Jestlipak mám dost medu na omáčku? (zahrká domečkem, nastraží ucho) Jejda, došel nám med! Poprosím Škytálka, aby mi zašel pro med ke včelce(odchod do šapita).

Obraz 5 - Na cestě ke včelce, maňásková scéna

ŠKYTÁLEK: (brouká si, leze v trávě) Leze leze šnek, uf,veze domeček, uf (slyší šramot). Jé, a kdopak to leze tady?

BERUŠKY: (zvuk štěrchací vajíčko), chichichi, tralala

ŠKYTÁLEK: Ahoj, já jsem Škytalek..

BERUŠKY: Ahoj, já jsem Verunka a já Barunka.

ŠKYTÁLEK: Jé, pojd'te si hrát..

BERUŠKY: My nemůžeme, trénujeme na slavnost písničku, poslouchej – Jeden puntík, druhý puntík..ale my máme tečky. Jdeme zkusit, tak ahoj!

ŠKYTÁLEK: Hmm, zpívat neumím, ach jo.

MOTÝLI: POPĚVEK, tančí...Zvuk xylofon

ŠKYTÁLEK: Tančit neumím, ach jo..

PAVOUCI: jedno vlákno za druhým, usoukáme pevnou síť.jejda, tobě to spadlo, Johanko, Nene, to spadlo tobě, Štěpánku..tak to spolu vytáhneme..hej rup a je to.

ŠKYTÁLEK: copak to máte za hraníčko?

PAVOUCI: to není hraníčko, ale klubíčko, až to budeme mít, usoukáme prostírání na slavnost, tak ahoj

ŠKYTÁLEK: Ach jo, soukat neumím..

MRAVENEC: uf , uf (jde) jé, to je tíha, hlavně opatrně...jééé, jůůů – ještě, že jsi tady a nespádl mi náklad – nesu ho na Medovou stráň..díky. Uvidíme se na závodech.

ŠKYTÁLEK: ach jo, ani takové svaly nemám..

MOUCHA: bzzz, letí moucha Turbomoucha – jé, to je hezký kámen, tady si odpočinu, bzzzum..to se to se mnou hýbe..

ŠKYTÁLEK: Ale já nejsem kámen, já jsem Škytalek šnek

MOUCHA: chacha, promiň, sousede, tak já zase turboletím bzzzzummm

ŠKYTÁLEK: turbolítat taky neumím, ach jo. Co budu dělat? Jé, čtyřlístek, utrhnu si ho pro štěstí a třeba vyhraju závody!

STONOŽKA: (posmívá se)Nevyhraješ, cheche, mám ho první, ty si pomaláku nohou trhni! Rafaela stonožka není žádná kámoška!

ŠKYTÁLEK: ach jo, a čtyřlístek je fuč..(odchází smutně ke včele) škytá

Obraz 6 - U včelky – velké pampelišky

VČELA: (veselá, nadšená, poletuje, prozpěvuje, oprašuje děti štětečkem- sbírá pyl do košíku) Jé, to je barviček, z růžové kytičky pyl ještě nemám(míří ke starším dětem, oprašuje trička štětečkem, děti se zapojují do hry, jsou barevné kytičky- podle barvy trička fialky, sněženky, petrkliče, tulipány, narcisky, sedmikrásky nebo některé děti sami bezprostředně reagují a hlásí, jaká kytička kdo je. Vrací se zpět k šapitu) Pampelišky jsou důležité pro včeličky..(slyší škytání) jejda, kdo to tady tak škytá? – reakce dětí – to my ne, to šneček Škytalek – vykoukne zpoza pampelišky

Var.2 – místo barev děti vymyslely barvu vláskovou, bačkůrkovou, čtverečkovanou, tvářičkovou, ouškovou, okatou, punt'atou, nosánkovou, ručičkovou, mozkovou..

ŠKYTÁLEK: (vykoukne za pampeliškou) dobrý den, včeličko,škyt škyt, jdu k vám poprosit o med škyt pro maminku, škyt

VČELA: med ti dám hned (předává lahvičku), ty máš teda pěknou škytačku

ŠKYTÁLEK: To já začnu škytat když se něčeho leknu nebo jsem nešťastný a smutný, škyt..

VČELA: co s tou tvojí škytavkou budeme dělat? – na děti – co vám pomáhá na škytání? (děti – napít, zvednout ruku a zadržet dech

ŠKYTÁLEK: já nemám ruku, zkusím zvednout nohu, škyt

VČELA: (sežene pití) Dám ti zapít pylový knedlíček

ŠKYTÁLEK: Mňam, už neškytám, ale nešťastný jsem stejně pořád..

VČELA: hmhmhm, bzbzbz

ŠKYTÁLEK: (smutně, našťavaně)mohl jsem mít štěstí a vyhrát závody, kdyby mi stonožka nečmajzla před nosem čtyřlístek, ach jo.

VČELA: bzzzm, někdo potřebuje ke štěstí čtyřlístky a někdo je šťastný sám v sobě..

ŠKYTÁLEK: jak v sobě? Jak to myslíš?

- VČELA: já taky neumím tančit a soukat nitě nebo jezdit na kole, řídit auto ale umím sbírat pyl, dělám to pilně a s chutí, jak nejlíp dovedu, no každý dělá, co umí
- ŠKYTÁLEK: Ale co když nic neumím?(Smutně)
- VČELA: Koukám, že tě to trápí, já, když si někdy nevím rady, poprosím přírodu a ta mi pošle...
- ŠKYTÁLEK: dopis! Do schránky..
- VČELA: (pohládí šnečka, pokývá hlavou) pošle, tichou poštou přímo do srdíčka zprávu nebo radu – to co zrovna potřebuju.
- ŠKYTÁLEK: to bych chtěl taky umět..
- VČELA: není problém, je to jednoduché (na děti – chcete to taky umět?) Já vás to naučím. My včely to děláme takhle. Zahřejeme se – (třeme dlaň o dlaň jako když prosíme), přiložíme na čelo, na tváře, na bradu, na uši, na oči, otevřeme oči(vypadá to, jako když koukáme do dálky), nadechneme se, vydechneme a my včelky děláme BZZZOOOMMM (prosí rukama) Jé, už mi přišla zpráva, že mám vzít pylové knedlíčky a odnést je na slavnost, aby si na nich všichni pochutnali. A co tobě, Škytálku, už přišla nějaká zpráva?
- ŠKYTÁLEK: ještě ne, budu zkoušet dál – bzombzom
- VČELA: Tak si tady pěkně bzoumejte(letí pryč)
- ŠKYTÁLEK: Bzom bzom – jé, asi už je rada tady, hřeje mě u srdíčka– říká, že prý se nemám ničeho bát, všechno, co potřebuji, mám s sebou.. a taky mám med na koláčky! Pomůžu mamce upéct šišky, odneseme je na slavnost – to si všichni pochutnají, až ochutnají, mňam! A na závody se taky těším, budu se snažit, jak nejlíp umím..hurá!

Obraz 7 - Berušky malé v šapitu

- BERUŠKA MÁMA: hlas malých berušek- jedna téčka, druhá téééčka..
(podávám xylofon, na rukou malé berušky, povídáme si)- hezky si zde nachystáme Kytkofon a vyzkoušíme tu naši tečkovanou písničku na slavnost. Nalaďte se –

Verunka G, Barunka od C a jdeme na to.

Jedna tečka, druhá tečka, zacinkáme o kvítečka, třetí, čtvrtá pátá, beruška tečkatá, šestá tečka, sedmá tečka zazpíváme dokolečka. Odchod – broukáme si dokolečka,lalala (ODDĚLAT xylofon, do šapita, převlek)

PAVOUK: Musím utkat pevné nitě na utkání..Ha, vás tady je, to byste mi mohli pomoci. Ale čím budete soukat? Vždyť máte jen čtyři končetiny, to nevadí.

Soukám sítě velmi hbitě, tady smyčka tady suk, souká holka, souká kluk- chodí mezi děti Uděláme ještě jeden suk, čárymáry fuk – a máme hotovo! – Pěkná práce, stejnoměrně utkáno..

MRAVENEK: (brouká si melodii Polámal se mraveneček), vyleze vevnitř v šapitu, Á, pavouk, koukám, máte utkáno na utkání – děti reakce – pátky – A co Johanka a Štěpánek, už mají prostírání?

PAVOUK: Poběžím je zkontrolovat, jak jim to jde a s vámi se rozloučím, zamáváme si všemi končetinami, co máme, kolik já jich mám?(děti – reakce 7, 4, dopočítáme do osmi, děti se loučí máváním rukama i nohama) – převlek moucha

MRAVENEK: Dejte mi ta udělátka, já z nich něco vyrobím mrňouskům na závody. Však říkaly – strejdo, my chceme skluzavku..(chystá scénu na další obraz – velký list připevněný na oponu) – jde dopředu s pátkami, kombinuje disciplíny

MOUCHA: (přiběhne zpoza šapita, bzzzz, bzzz – přijde s pylovým knedlíčkem, běhá po školce, všechno ochutnává, na všechno sahá, vtěrně bzučí (raději starší děti, malé by se mohly polekat) lítá okolo dětí, učitelek a sosákem se jich dotýká. Přisedá k paní učitelce, narušuje osobní prostor. Reakce bývají různé – od smíchu až po odhánění.)

MRAVENEK: Moucho, co to máš?- moucha přiletí k mravenci dopředu

MOUCHA: narušuje Mravencovi zónu osobní - jsem vrchní ochutnávač všech dobrůtek na slavnosti, jsou moc dobré, bzzz, pylové knedlíčky k nakousnutí, mňammňam a paní šneková šťovíkové šišky mňam mňam, bzzzm,

MRAVENEK: Ten tvůj knedlíček vypadá jako míček – poslouchej, dáme si utkání? V pinkání? (Míčky létají do dětí a jako správně nahazovači nahazují, fandí dle osobních sympatií nahazují buď mravenci nebo mouše – moucha je roztomile nešikovná)

Tato scéna končí výbuchy smíchu nejenom dětí, ale i pedagogického dozoru.

MOUCHA: (udýchaně)- já jsem spíš na to ochutnávání, než na sportování, tak se tu mějte, bzum (převlek za člověka)

Obraz 8 - Chystání na závody

MRAVENEK: (luční zvonek jako hlásná trouba) – hlášení, hlášení! Haló, haló, malí hmyzí závodníci – připravte se k závodění, fanoušci(do dětí), připravte se na fandění!

Poběží se po rovině, hop pod skluzavku, velkým okruhem trávou až k lanovce.-UKÁZAT- na této lanovce přejedete ke skluzavce, po skluzavce po prdítku dolů sjedou a sprintem doběhnou do cíle. Nezapomeňte, hraje se fair play! Připravit, ke startu, pozor, teď! Do toho, do toho!

Maňásci běží jako o závod. Zvuky a ruchy, děti fandí. Závodníci mizí, fandění utichá.

STONOŽKA: (pomalu přichází), csss, fér plej nehraju. Budu první v cíli svou nekalou pílí.(dojde ke skluzavce)- tady chvíli počkám, pak dojdu pomalu do cíle a budu první. Ještě bych mohla něco schramstnout, mám hlad, aspoň se nikdo nesklouzne – to tady nakoušu, hamham(velká skluzavka přimáčkne Rafaelu k zemi, je skříplá pod listem. Zpovzdálí je slyšet zvuky závodníků, blíží se k Rafaele). Já se nemůžu ani pohnout, jau, to mě to tlačí, mám skříplé nohy, auvajs, schovám se tady, aby neviděli, že podvádím- (hlavu schová – je vidět jenom list).

Zvuky, rámus – hlasy – Pojd'te, naskočíme všichni najednou, bude legranda! Počkejte na Škytálka! A hop a houpy, houpy...jedou ke skluzavce..

MRAVENEK: (volá z lanovky) Bando, jak se dostaneme dolů? Tady měla být nachystaná skluzavka!

MOUCHA: Koukejte, dole je trampolína, asi nějaká nová disciplína. Tak hupneme všichni najednou! 3, 2, 1, hop! A rychle do cíle!

Nevšimnou si pod listem uvězněné stonožky.

ŠKYTÁLEK: (bojácně) Já se trošku bojím, ale skočím. Raz dva tři hop! Buch!

STONOŽKA: auuu, já jsem celá polámaná, slez ze mě dolů, to bolí(naříká)

ŠKYTÁLEK: To jsi zase ty? Co tu děláš?

STONOŽKA: nemůžu se dostat ven, auu, všechno mě bolí, jauu

ŠKYTÁLEK: no, a co mám dělat já? Když ti budu pomáhat, tak se zdržím, nedoběhnu kamarády a nevyhraju žádnou cenu. Co mám dělat?

STONOŽKA: auuu, co mám dělat?

ŠKYTÁLEK: když si rady nevíme, tak se zeptáme!

STONOŽKA: Koho?

ŠKYTÁLEK: Přece přírody, zeptáme se spolu, jo? Já tě to naučím -
bzzzooom

STONOŽKA: bzzzooommm

ŠKYTÁLEK: Aha, už mi přišla zpráva – zachráním tě, uf,uf, dám dolů skluzavku, jo, ještě, že všechno, co potřebuju, mám s sebou! Z lékárničky vyndám obvaz, ošetřím tě, naložím a odvezu do cíle.

STONOŽKA: A mě přišla zpráva, že se mám všem omluvit, za to, že jsem chtěla vyhrát podvodem a tobě za to, že jsem se ti vysmívala a vyfoukla čtyřlístek pro štěstí. OOOOMMmlouvám se.

MRAVENEK: Hlášení, hlášení, konec závodů, závodníci, přijďte si pro medaile!

Všichni si odnášejí medaile, šnek a Rafaela poslední – Jé, to máme hezké medaile..

TÁTA ŠNEK – hlas: Škytálku! Kde jste? Pojd'te za námi, mám tu pro vás překvapení!

BUBLINKY Z BUBLIFUKU ZE ŠAPITA

Obraz 9

PEPINA: (reaguje na bublinky, mává do šapita, loučí se, zatahuje oponu) Ahoj všichni, užijte si slavnost!

ŇURKA: Jejda, měli bychom odložit dalekohledy, lupy. Abychom se viděli normálně –(jako odložit.) Ale normálně by mě zajímalo, jak to, že dostali medaile úplně všichni?

PEPINA: to je pravda – za co dostal medaili šnek? Vždyť došel s Rafaelou poslední? - do dětí

Děti – za to, že zachránil stonožku.

PEPINA: to je fakt, nemyslel jen sám na sebe a na svoje vítězství a zachránil stonožku.

ŇURKA: a za co dostala cenu Rafaela?

PEPINA: Za to, že podváděla!

ŇURKA: za to se ceny nedávají – reakce děti – za to, že se omluvila

ŇURKA: omluvit se, to dá pořádnou odvalu a sílu najít v srdíčku!

Vytahujeme čtyřlístková srdíčka z kapsy – však se Rafaela i s námi rozdělila o to její čtyřlístkové štěstí. A my se s vámi rozdělíme o pohoštění ze slavnosti.

ZVUKY U ŠAPITA, bzzzbzzz- za závěsem bonbónky – hlas – cože? Že se s vámi máme rozdělit o pohoštění ze slavnosti.

Rozdáváme – šťovíkové šišky, fialkové závitky, petrklíčové taštičky, sněženkové halušky, bledulkové kuličky – bonbónky různých tvarů a barev.

Dokončení – závěrečná písnička

Kytara, akordeon

P - AŤ JSEM SILÁK, CO MÁ SVALY

Ň – NEBO BROUČEK MALIČKÝ

OBĚ – KDYŽ SI NEVÍM S NĚČÍM RADY, NERONÍM HNED SLZIČKY.
V SRDÍČKU SI NAJDU SÍLU, NEMUSÍM SE VŮBEC BÁT,
VŠE VYŘEŠÍM ZA CHVILIČKU, S KAMARÁDY JDEM SI HRÁT.

PEPINA: Zazvonil zvonec a pohádky je konec.

ŇURKA: Mějte se krásně a někdy příště, u dalšího hraní si na něco-
nashledanou!

Dramaterapeutické cvičení

1. Hlasové cvičení

Cíl: zvýšení sebevědomí, srozumitelnost projevu, automatizace, komunikace, pozornost

Věk: 10-13let

Forma: skupinová

Pomůcky: žádné

Postup: nejdříve prodýcháme celé tělo, uvědomíme si bránici, dech pouštíme do končetin, do hlavy, zkusíme si představit, že rezonují všechny dutiny v hlavě

- vědomě pouštíme tón „hm“ do hlavy
- stoupneme si, nadechneme, opřeme hlas o bránici a pouštíme zvuk, slabiku do určeného bodu v prostoru

Variace: stoupneme si, nádech a představujeme si, že hlásku odpinkneme od bránice jako pingpongový míček a odhodíme na určené místo v prostoru

Diferenciální diagnostika: pokud se nedaří vnímání dechu, pomůžeme si hmatem na části, které prodýcháváme.

Diferenciální podmínky: toto cvičení je vhodné trénovat přímo na jevišti a věty, slova, hlásky posílat do prázdného hlediště. Postupně můžeme skupinu rozdělit. Někteří jsou v hledišti- chytají zvuky, někteří posílají zvuky do hlediště. Případně pro zesílení hlasu pomáhá představa např. obra, velké postavy apod.

2. Zrcadla stromů

Cíl: vnímání partnera, přesný pohyb, rozvoj koncentrace a pozornosti, kreativita, fantazie

Věk: 9-11let

Pomůcky: žádné

Forma: skupinová, párová

Postup: Páry stojí proti sobě – (na místě), mění mimiku atd., druhý se snaží co nejpřesněji zrcadlit pohyby a výraz prvního. Na pokyn „vítr, -bezvětří. déšť- sucho se hra zastaví a role si vymění.

Variace: Zvuková zrcadla. Místo pohybu se zrcadlí hlas a zvuk.

Diferenciální diagnostika: Když se klientovi nechce nebo má zábrany zrcadlit, tak zrcadlíme, kopírujeme jeho pocity, mimiku, nechuť, pohyby.

Kontraindikace: Cvičení je nevhodné pro klienty, kteří kolem staví silné bariery, ale je doporučováno jako cvičení pro autistické děti, které nejsou schopné přejít- vzhledem ke svému postižení do terapeutova světa a proto musí terapeut přejít do světa autistických dětí- tj. zrcadlit jejich přirozené i repetitivní pohyby.

Diferenciální podmínky:

Doporučení: Autistický klient si cvičení z počátku vůbec nemusí všimnout, ale postupně (i na podvědomé úrovni) ho obohacuje o nové zkušenosti a stává se pro něj přijatelným. Po dlouhé době se takto prohlubuje empatie mezi terapeutem a autistickým klientem, terapeut pomalu sám iniciuje pohyby a zvuky vycházející z pohybů a zvuků klienta. Zlom nastává ve chvíli, když klient obohatí těmito změnami vlastní projevo- vý repertoár.

3. Zvířecí hatmatilka.

Cíl: Řečová komunikace, pohotovost, vztahy a konflikty, sebehodnocení, emoce, empatie, aktivizace, spolupráce, kreativita, motivace

Věk: 5-8 let

Pomůcky: žádné

Forma: skupinová

Postup: Hráči se rozdělí na dvou- až tříčlenné skupiny a jeden (dva) konverzuje na dohodnuté téma. Druhý(třetí) hráč vede hru tak, že v okamžiku, kdy je to jakoby nejméně vhodné (uprostřed věty či lépe uprostřed myšlenky někoho z mluvících) zvolá „zvíře“ a mluvčí musí okamžitě změnit jazykový styl svého podání, aniž přeruší řeč. Jen se projevuje zvuky zvířat

4. Lidská hatmatilka

Věk: 15-18let

Postup: Jsou určeni překladatelé, kteří překládají komunikaci páru v hatmatilce- každá postava má svého překladatele.

- klienti jsou požádáni, aby hovořili v párech současně a bez přerušování, bez vzájemného naslouchání.
- totéž bez naslouchání, ale ještě přidají na intenzitě hlasu, jako by se hádali, snaží se přehlušit partnera.
- plní vzteku, smutku, radostně, nesměle, zamilovaně

Kontraindikace:

Obsah řeči je sdělován jinými znaky než obvyklými slovy- pohybem, gesty, expresí či melodií, intonací, rytmem svého nově vytvořeného jazyka. Hatmatilka napomáhá rozvoji exprese pomocí humoru a spontaneity. Vhodné pouze pro skupinu s vybudovanou důvěrou mezi klienty, kteří se neobávají pocitu trapnosti nebo že by vypadali hloupě.

Diferenciální diagnostika:

Když klientova schopnost vyjádřit své emoce je zablokována, může tato technika napomoci přetransformovat situaci (pocity) do umělého jazyka, tím napomoci odblokování zábran klienta.

Technika je vhodná i v případě, že ve skupině je jeden z klientů cizinec nebo má klient vadu řeči- odstraňuje jazykovou bariéru.

Diferenciální podmínky:

Scéna se stává pro protagonisty nebezpečnou a je třeba ji odlehčit- hatmatilka je použita jako prostředek k získání většího odstupu (případně určit vhodně emocionální stránku řeči, rychlost řeči nebo může požádat pár, aby eskaloval hádku a pak našel její řešení.

5. Co cítíš?

Cíl: Pociťovat části svého těla, soustředění, relaxace

Věk: 7-10let

Pomůcky: žádné

Forma: skupinová

Popis: Klienti sedí s otevřenými očima a snaží se najít vnitřní odpovědi na terapeutovi instrukce: Snažíme se pociťovat svou ponožku na noze! Snažíme se pociťovat svou nohu v botě! Snaž se pociťovat prostor kolem sebe! Ať prostor pociťuje tebe!

Variace:

Můžeme pociťovat nádech, výdech ve všech částech těla, dýchat do břicha, uvědomit si, kde máme bránici..

- Zavřené oči.
- Můžeme rozeznat tělo vlastním hlasem- jak zní v hlavě, jestli rezonuje apod.
- Podbarvit relaxační hudbou.

Diferenciální diagnostika:

Tato cvičení nenese přímé zobrazení něčeho/někoho vlastním tělem či simulací činnosti, ale vytváří důležité předpoklady pro hru v roli a její vlastní fungování – vnitřní „svalovou“ představivost a paměť apod. Pokud by mezi klienty byl hyperaktivní klient, zvolíme relaxaci až na konci hodiny, časem dobu relaxace prodlužujeme.

Diferenciální podmínky:

Můžeme měnit prostory, místnosti nebo podložku- deku, karimatku, kožešinu... na které klient relaxuje, případně- pokud je to možné, relaxovat v přírodě a obohatit prožitek o zvukovou kulisu a sluchové vjemy.

Kontraindikace:

Nemusí se klientovi líbit zvolená relaxační hudba.

Doporučení:

Předem zjistit, jaký má klient vkus. Klient nemá rád zavřené oči- při relaxaci může oči otevřít.

6. Bublínková válka

Cíl: skupinová interakce, aktivizace

Věk: 6let

Pomůcky: bublifuk, nafukovací balónek

Postup: klienti dostanou každý svůj bublifuk a vypukne bublinková válka- každý se snaží bublinou zasáhnout ostatní členy a přitom se vyhnout zásahu cizí bublinou.

Variace: estetickou atmosféru vybudovanou bublinkami, lze nahradit balónky- skupina se snaží udržet ve vzduchu co největší počet balonků, tak, aby se nedotkl země.

Diferenciální diagnostika: některé děti se bojí nafukovacích balonků, nejprve mohou hru pozorovat, časem vhazovat spadené balónek ze země, postupně se zapojit do hry.

Diferenciální podmínky: místnost s bublinkami vypadá po chvíli značně magicky, je prostoupená agresivním bojem vedeným laskavými prostředky. Pozor na skvrny a fleky, odstranit z místnosti předměty, které by se mohli zničit.

7. Veřejná samota

Cíl: sebepoznání, emoce, empatie, vztahy, konflikty

Věk: 18-25let

Forma: skupinová

Pomůcky: židle

Postup: klient se postaví před ostatní klienty, kteří sedí na židli a volně vypráví vše, co ho napadne. Postupně mu dochází naučené fráze a dostává se do svého nitra. Terapeut určí, kdy klient přestane hovořit.

Variace: terapeut může přizvat dalšího klienta, tím se určité situace dají rozehrát do dialogu

Diferenciální diagnostika:

Při pocitu studu, či pocitu prázdné hlavy si klient představuje, že má vedle sebe dobrého kamaráda

Diferenciální podmínky:

Cvičení může probíhat v uzavřeném okruhu lidí nebo na veřejnosti. Terapeut musí být velmi pozorný k pocitům klienta a včas zakročit, odhadnout i dobu mlčení, kdy dát stop. Technika po klientovi požaduje, aby zvládl nejistotu do níž byl záměrně vhozen.

8. Dirigent

Cíl: pozornost, spolupráce, kreativita

Věk: 12-16let

Forma: skupinová

Pomůcky: židle

Postup: skupina sedí na židlích. Určí se dirigent, který jde za dveře. Ostatní se domluví, jaký zvuk, melodii budou vydávat a které části těla se dirigent musí dotknout, aby se orchestr mohl rozeznít. Dirigent zkouší dotykem na svém těle, jak orchestr rozehrát

Dirigent objeví všechna místa na těle, nyní řídí orchestr a poplácáváním udává tempo, rytmus orchestru.

Variace: emocionální orchestr- klienti si vyberou emoci, kterou budou vyjadřovat zvukem. Dirigent zahájí skladbu tím, že ukáže na jednoho či několik členů orchestru.

Diferenciální diagnostika: pokud je dirigentem terapeut, může nástroje hráčů měnit a pomocí duet řešit emocionální a personální vztahy mezi jednotlivými klienty

Diferenciální podmínky: do role emocionálního dirigenta mohou později vstoupit i klienti, zvyšuje to jejich kreativitu

9. Moje tajné místo

Cíl: spolupráce, empatie, kreativita, pozornost, sebehodnocení

Věk: 5-18let

Forma: párová, skupinová

Pomůcky: různé zákoutí, více místností

Postup: skupinu oslovíme s tím, aby si v duchu představili své soukromé tajné místo. Potom si najdou ve skupině někoho, koho na to místo chtějí vzít. Skupina se rozdělí na dvojice, jeden vede a druhý ze zavřenýma očima následuje vodiče.

Vodič vede slepce do soukromí v budově, ale slovně popisuje, že ho vede na své tajné místo. Např. Popisuje, že vrže pátý schod, z okna je vidět kvetoucí jabloň, voní, v lese křupou pod nohama větve apod.

Variace: role se vymění, všichni se prostřídají

Diferenciální diagnostika: pokud klient nechce ostatním prozradit své tajné místo, může spoluhráče zavést na neutrální, milé místo nebo místo, které má rád

Diferenciální podmínky: cvičení může probíhat i v přírodě. Klienti na závěr mohou popsat místa, která navštívili, sdílet s ostatními své pocity, dojmy

10. Kdo,kde,kam

Cíl: mobilizace energie, pozornost

Věk. 7-9.let

Forma: skupinová

Pomůcky: polštáře

Postup: klienti chodí po místnosti, snaží se vyplnit prostor, mít celou místnost pro sebe., jen se musí vyhýbat polštářům na zemi, polštářů je o jeden méně než klientů na povel „**kdo**“, se snaží klienti zabrat polštář pro sebe, ten komu se to nepovede začne vymýšlet a popisovat postavu, všichni ostatní už také chodí a na slovo kdo a kam, se proces opakuje- vymyšlený příběh poslouží pro další práci s textem.

Doporučení pro všechna cvičení- citlivě vnímat potřeby klientů!

Anotace

Jméno a příjmení:	Jana Melíková
Obor:	Dramaterapie
Vedoucí práce:	Mgr. Josef Zajíček
Rok obhajoby:	2014

Název práce:	Pohádkoterapie aneb léčba pohádkou
Název v angličtině:	Fairy tale therapy or cure by fairy tale
Anotace práce:	V teoretické části absolventské práce se zabývám základními principy dramaterapie, pohádkoterapií, dramatické výchovy, v praktické části absolventské práce se zabývám jejich využitím v divadelní praxi.
Klíčová slova:	dramaterapie, cíle, role, formy, katarze, agování, struktura lekce, korektivní emoční zkušenost, abreakce, skupinová dynamika, proces, klient, pohádkoterapie, těžká životní zkušenost, úzkost, obavy, obsah, silný emocionální náboj, struktura scénáře, pohádka, kniha, dramatická výchova, předškolní věk, hra, motorika, smysly, hlavní téma, hrdina, loutka, maska, chování, sociální, osobnost, interaktivní, podnět, reakce, hlavní zápletka, šnek, stonožka, meditace, cvičení, metodický postup, diferenciatní podmínky, reflexe
Anotace v angličtině:	The theoretical part of my final thesis deals with the basic principles of dramatherapy, fairy tale therapy and drama education. The practical part of the thesis deals with their use in theatre practice.
Klíčová slova v angličtině:	drama, goals, roles, forms, catharsis, agování. The structure of lessons, corrective emotional experience, abreaction, role, group dynamics, process, client, fairy tale therapy, severe

	life experience, anxiety, worry, content, strong emotional charge, the structure of the script, story, book, drama, preschool age, playing motor skills, senses, the main theme, the hero, puppets, masks, behavioral, social, personality, interactive, stimulus, response, main plot, worm, centipede, meditation, exercise, methodical process, differential conditions, reflection
Přílohy vázané v práci:	CD ROM
Rozsah práce:	76 stran
Jazyk práce:	Český jazyk